

DIALÓG

Kresfanský diskusný mesačník

XII. ročník ● 2/2019

Biblické ženy-Mária

O B S A H

Pieseň pútnikov 4

CHVÁLA

J. Calvo Aguilar

Rozhovor 5
KŇAZSKÁ SLUŽBA
A ŠTÚDIUM TEOLÓGIE

J. Grešo/E. Mihočová

Téma 10
BIBLICKÉ ŽENY – MÁRIA

M. Kocúr, M. Mitanová

Zdravý zbor 18
VEDENIE

Ján Henžel

Rozhovor 18
BOH JE JOKER

D. Jurčo/Ľ Bechný

Misia 22
INÉ PRÁZDNINY

S. Belan

DVA DOMOVY

A. a M. Kivoňovci

O PREKLADANÍ BIBLIE

R. Meszároš

Úvahy z trolejbusu 28
SKLAMANIE

Tomáš Komrška

Na margo dní 30
ÚLOHA MUŽA
V CIRKVI

Miroslav Kocúr

RELAX 31

Drevená Madona, 19. stor. Orava

Časopis Dialóg vychádza s podporou Cirkvi bratskej,
ale obsah jednotlivých príspevkov nevyhnutne nevyjadruje
duchovné presvedčenia Cirkvi bratskej.

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €,
(podľa zborových dotácií)

Individuálne objednávky: cena + poštovné

PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET:

IBAN: SK761100000002621041859, BIC: TATRSKBX, VS: 2019

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrík, Bohuslav Piatko, Rastislav Števko,
Šéfredaktor: Bohuslav Piatko, bpiatko@swanmail.sk, **Jazyková úprava:** Dagmar Balková

Dizajn a grafické spracovanie: Martin Piatko

Sídlo vydavateľa: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43

Adresa redakcie: Sadová 28, 900 51 Zohor, č. tel.: 0903 474 142,

e-mail: svatava@swanmail.sk, web: www.dialog.cb.sk

Vydavateľ: Media Svatava, spol. s r.o. **Vyšlo:** 22. 2. 2019 **Tlač:** Express tlač

Predná strana obálky: Matka Božia, medená plaketa, 12. stor., Torcello

EV: 2670/08 **ISSN:** 1337-6985

...V TEBA DÚFAME

Keď som bol v Keni, raz cestou do práce sa pred nami objavila auto cisterna s nápisom *Fresh water* a pod ním „*In Good we trust Shalom*“. Bolo to na okraji Nairobi, kúsok od miesta, kam si davy ľudí peši, na bicykloch, s kárami chodili naberať vodu do žltých kanistrov. Rovnaký text, bez Shalom, nájdeme na minciach a bankovkách amerického dolára. Dodnes je tá veta oficiálnym mottom USA.

Čo to znamená povedať o sebe „Dôverujem Bohu“?

Podobná otázka mi napadla aj vtedy, keď som si čítal Izaiáša 43, 1-13 v súvislosti s našim zborom.

A teraz, takto hovorí Hospodín, tvoj stvoriteľ, Jákob, tvoj tvorca, Izrael: Neboj sa, veď som ťa vykúpil. Zavolať som ťa po mene, ty si môj.

Môžem tie slová čítať pomaly, ako keby patrili len mne? Alebo je triezve čítať ich len cez okuliare historického Izraela a dejín spásy? Môžem si tie slová privlastniť? Za akých okolností? Platia len pre spoločenstvo, alebo aj pre jednotlivca?

Znejú príliš optimisticky a prísne kmeňovo. Vyjadrujú bezpodmienečnú iniciatívu Boha. Ničím nepripomínajú hriechu minulosť, ale činy lásky vykonané v prospech Izraela: stvorenie - vykúpenie - oslovenie menom.

Milosť, o ktorej je tu reč, smeruje do budúcnosti. *Keď budeš prechádzať cez vody, budem s tebou, a keď cez rieky, nezaplavia ťa. Keď pôjdeš cez oheň, nepopáliš sa a plameň ťa nespáli. Veď ja som Hospodín, tvoj Boh, Svätý Izraela, tvoj spasiteľ.*

To všetko platilo len pre exilový Izrael? Sme v pokušení „sladké reči“ nebrať vážne. Nášmu egu prekáža, že nás Boh miluje takých, akí skutočne sme. Chceme mať na tom nejakú zásluhu. Sme v pokušení nahovárať si, že sme v niečom výnimoční.

Dospel som k myšlienke, že ak by sme tento Boží monologický príhovor čítali len ako dobovú poéziu, degradovali by Sväté Písmo na mŕtvu reč. Skúsil som ho brať ako živé Slovo platné dnes pre mňa a pre moje spoločenstvo. Vyšlo mi z toho napríklad toto:

Nech prechádzame akokoľvek ťažkým, neprehľadným a dlhotrvajúcim obdobím, Boh nás chce zdokonaľiť a priviesť bližšie k sebe. Túži po živom vzťahu s každým človekom a s každou skupinou ľudí. Nie pre naše kvality, ale pre to, že sme jeho stvorením, objektom jeho záujmu, osobami, ktorým dal meno. Iniciatíva vychádza z neho. Nikdy nás neopustil. A nikdy nás ani neopustí. Ak jeho blízkosť necítíme, tak preto, že sme ho opustili my. Jemu na nás záleží, vždy záležalo a vždy bude záležať.

Čo však s takýmito slovami: *Dal som Egypt ako výkupné za teba, Kúš a Sábú namiesto teba. Pretože si v mojich očiach vzácny, drahý, milujem ťa, ľudí dám namiesto teba a národy za tvoj život.* Keď ste v Afrike, Etiópii a Keni, nemôžete ich čítať, ako keby oni boli menejcenní. Slovo Shaba sa tu vyskytuje nápadne často. Ak máme zdravé sebapoznanie a priznávame, že sme hriešni a zlyhávajúci, vedie nás to k uvedomovaniu si hodnoty tých, ktorých Pán Boh „akože“ chce obetovať za nás. To, že je k nám bezvýhradne lojálny, napriek tomu, akí sme, nespochybňuje naše okolie, ale nás samotných. Buď sme si vedomí „čo sme to za ľudia“ a vedie nás to do pokory a k úcte k druhým, alebo nemáme pravdivý obraz o sebe a vedie nás to k pýche, po-

JOZEF KEREKRÉTY
(Cirkev bratská,
Bratislava-Cukrová)

hrdaniu, presadzovaniu samých seba.

Prečo to Boh robí? Vy (rozpadajúci sa Izrael) *ste moji svedkovia, môj služobník, ktorého som si vyvolil, aby ste spoznali, uverili mi a pochopili, že som to ja. Predo mnou nebol utvorený boh a ani po mne nebude. Ja som Hospodín a okrem mňa niet spasiteľa.* Dôverovať znamená novým spôsobom hľadať, poznávať, veriť a žiť to, že Boh je činný. Že má reálny vplyv na náš život, aj keď to nie je podľa našej predstavy. Mať dôverujúci vzťah znamená ochotu meniť sa. Nastaviť sa na počúvanie Boha, nie na presadzovanie svojej vôle a svojho videnia. Pokora, vedomie svojej odkázanosti. Trpezlivosť v aktívnom čakaní na Božie riešenie. Ochota rásť a pracovať na svojom charaktere. To je ovocie, ktoré plodí dôvera v Boha, ktorá nie je len náboženským nápisom na cisterne, či bankovke.

To znie v mojej duši, keď s ostatnými v piesni spievam ...v Teba dúfame! ■

CHVÁLA

JOSÉ CALVO AGUILAR

(Pochádza zo Španielska, je vedúcim mládeže v CB Žilina)

Chvála je prirodzené pokračovanie našej „spevackej cesty“. Najprv sme hovorili o učeníctve ako o ceste a nie o celi samotnom. Nasledovalo pokánie ako rozhodnutie hovoriť niečomu *nie*, aby sme mohli povedať niečomu lepšiemu *áno*. Pokračovali sme prozreteľnosťou, kde je Boh s nami uprostred ťažkostí a chráni nás nie od problémov, ale v problémoch. Reakcia na túto ochranu je chvála.

Tento žalm nám ukazuje spojenie Jeruzalema s chválou. Jeruzalem bolo miesto chrámu a tiež mesto, kde sa konali ročné festivaly, ku ktorým sa musel každý Izraelita pripojiť. Hovoriť „Jeruzalem“ znamenalo hovoriť o chvále a v tomto žalme môžeme vidieť 3 veci, ktoré pre nás a v nás chvála robí: chvála nám dáva štruktúru do života, chvála živí našu potrebu vzťahu s Bohom a chvála sústreďuje našu pozornosť na Božie rozhodnutia.

Chvála ako štruktúra do života

Jeruzalem je vystavaný ako mesto pospájané do jediného celku (Ž 122, 3) hovorí žalmista. Jeruzalem bol postavený tak, aby bolo vidieť Božie dielo stvorenia, keď v Genezis stvoril celý vesmír a nás v ňom. V meste chvály možno vidieť Božie dielo záchrany, keď nás vyviedol z Egypta (a z tých malých „Egyptov“, ktoré nás zotročujú a trápia) na slobodu. V Jeruzaleme možno vidieť Božie dielo starostlivosti o svoj ľud v podobe múdrych kráľov, ktorí obohatili krajinu.

Tam vystupujú kmene, kmene Hospodina (v. 4) a tie kmene boli naozaj rôzne. Bývali každý inde a každý tvoril svoju vlastnú kultúru, každý mal svoje pozadie, históriu, ekonómiu, atď. Ale v Jeruzaleme boli *pospájané do jediného celku* pri chvále Hospodina a jeho mena. Jeruzalem a chrám boli metaforou pre chválu: všetky časti k sebe pasovali, všetky kamene, hoci boli rozličné, boli krásne spojené do jedného zmysluplného celku.

Chvála robí to isté pre nás. Prichádzame do našich zborov každý úplne iný. Mladí, starí, ľudia s vysokým i základným vzdelaním, hovoriaci rozličnými jazykmi, záľubami, zamestnaniami. Najčudnejší „sociálny klub“, aký by sme vedeli vymyslieť. Ale keď sa stretne na chválu Boha, sme zrazu krásne spojení do jedného celku, z ktorého sa Boh teší

a od ktorého rád prijme chválu. O takomto celku môžeme naozaj hovoriť *potešil som sa, keď mi povedali: Pôjdeme do Hospodinovho domu!* (v. 1). Chvála dáva štruktúru a životný rámec v zbere.

Čo je pieseň pútnikov?

Piesne pútnikov tvorí 16 žalmov, ktoré Židia spievali, keď išli z iných miest do Jeruzalema.. Takto sú pomenované aj v Biblii a tvoria ich Žalmy 120–134.

Chvála a potreba vzťahu

Pri chvále máme možnosť naplniť Boží príkaz: *Tam vystupujú kmene, kmene Hospodina, podľa príkazu pre Izrael velebiť meno Hospodina.* (v. 4) Velebiť a uctievať Boha nie je len vecou „pocitov“, ale je to aj príkaz. Nie vždy máme chuť uctievať, tráviť čas v spoločenstve a chváliť jeho meno či už v komunite alebo osamote. Ale chvála nie je len možnosť, ale príkaz. Potrebujeme sa naučiť disciplíne, aby sme si mohli užívať krásne ovocie chvály.

Možno si hovoríme: „Ale keď sa necítim na chvály, keď sa cítim ďaleko od Boha, nemôžem byť predsa úprimný, je to falošné.“ Naša doba si v tomto zmý-

lila poradie. Často si myslíme, že musíme niečo *cítiť*, aby sme to mohli *robiť*. Pravdou však je, že môžeme niečo *robiť* až do bodu, keď to začneme *cítiť*. Práve v poslúchaní tohto príkazu, v úprimnosti, aj keď sa nám nechce, nájdeme, že Boh živí našu potrebu vzťahu s Ním. A Jeho výživa našej potreby nevyzerá tak, že potrebu naplní (akoby už bola dokončená), ale že ju prehĺbi. Radostná nespokojnosť!

Chvála a sústredenie

Ak by som mal definovať našu dobu (a zahrňam do toho aj seba), použil by som moderné slovo *prokrastinácia*. Vďaka dobremu prístupu k množstvu informácii je veľmi ťažké ostať sústredení na to, čo chceme alebo potrebujeme urobiť.

V Jeruzaleme *stojá súdne stolce, stolce Dávidovho domu.* (v. 5). Súd je „rozhodujúce slovo, ktorým Boh napráva veci a opravuje to, čo bolo pokazené“. Jeho súd neopisuje stav vecí, ale utvára, ako to robil pri stvorení svojím slovom. Je to práve Jeho slovo, ktoré nás sprevádza po celý čas na chválach: na úvode bohoslužieb, kde nás pozývajú k chvále, počas piesní, ktoré chvália a reflektujú Božie dielo v našich životoch, počas kázne, kedy chváli Boha verným výkladom Jeho posolstva pre nás a v pozhnaní na konci bohoslužieb, kde počujeme Božie Slovo uzatvárať spoločný čas chvály. ■

Doc. ThDr. JÁN GREŠO zomrel v roku, v ktorom by bol oslávil okrúhle osemdesiate narodeniny (2013). Ako vedúci Katedry Novej zmluvy Evanjelickej teologickej fakulty UK v Bratislave svojim študentom hovorieval, že naše prvé slovo v nebi bude AHA! – keď zistíme, ako to všetko je a ako to Pán Boh myslel. Hoci on sám to svoje nebeské AHA! už povedal, pre mnohých ostáva duchovnou a teologickou autoritou. Popri práci evanjelickeho farára celoživotnú záľubu našiel v štúdiu cudzích jazykov – ovládal ich aktívne až jedenásť. Slovenským čitateľom svojou prekladateľskou prácou sprístupnil jedno zo základných encyklopedických diel svetovej teológie – tzv. Kittlov Teologický slovník k Novej zmluve a Systematickú teológiu Paula Tillicha. Významný je aj jeho podiel na ekumenickom preklade Biblie. Bol presvedčený o tom, že farárska služba i štúdium teológie patria nerozlučne spolu: „Tak ako farár nemôže byť bez sústavného intenzívneho štúdia teologickej literatúry, ani teológ nemôže byť bez následnej komunikácie.“

Docenta Greša si pamätajú mnohí starší aj v Cirkvi bratskej a mladší sa možno stretávajú s jeho teologickou tvorbou či prekladmi. Myslíme si, že nezaškodí, keď si ho pripomenieme aspoň krátkym rozhovorom z publikácie Ľ. Bechného: *Kristovci*.

KŇAZSKÁ SLUŽBA A ŠTÚDIUM TEOLÓGIE TVORIA JEDNOTU.

Zhovárala sa: EMÍLIA MIHOČOVÁ

Foto: ĽUBO BECHNÝ

Študovali ste na evanjelickej gymnáziu v Liptovskom Mikuláši. Kedy a prečo ste sa rozhodli pre povolanie kňaza?

Niekedy v druhom či treťom ročníku gymnázia. Rozhodnutie prišlo akosi „samo od seba“. Veľa som o tom nešpekuloval. Objavilo sa to a šiel som za tým.

Pre mnohých ste duchovnou a teologickou autoritou. Kto bol podobným vzorom pre vás osobne?

Nie som rád, keď ma takto označujú. Som si vedomý mnohých svojich nedostatkov. S úctou a uznaním pozorujem a počúvam správy o tom, čo všetko dokážu vykonať kolegovia – bratia a sestry – v cirkevných zboroch. Vtedy sú oni mojou autoritou. Kto bol autoritou pre mňa osobne? Ľudia, ktorí veľkou mierou prispeli k môjmu formovaniu, a to priamym kontaktom, aj prostredníctvom kníh, osobnosti súčasnosti aj minulosti. Zoznam tých, ktorí zanechali stopu na

mojom poznaní a osobnom formovaní, by bol dlhý.

Od mladosti sa popri farárskej službe venujete aj štúdiu teológie. Čo vás naplňovalo viac?

Obe veci patria nerozlučne spolu. Farár nemôže byť bez sústavného intenzívneho štúdia teologickej literatúry. Už jedna kázeň si vyžiada pomerne veľké množstvo relevantných myšlienok. Farár by musel byť celkom osobitný génus, aby ich vedel objaviť bez

tvorivého rozhovoru (cez literatúru) s teológmi minulosti a prítomnosti. Ako je farárovi ťažké byť bez teologického štúdia, tak teológ nemôže byť bez následnej komunikácie. Veď, čo by si počal s hromadou získaných – hoci tých najkrajších – myšlienok, keby mali zostať iba v jeho hlave? Ak ich však má po osobnom spracovaní a osvojení si kde povedať, stávajú sa materiálom zaujímavej tvorivej komunikácie: v kázni a reakciách na ňu, v prednáškach a otázkach poslucháčov, v pastoraálnych či apologetických rozhovoroch.

K vašim záľubám patrí štúdium cudzích jazykov. Ktoré z nich ovládate?

Prišlo to samo od seba. Človek pociťuje akúsi radosť z porozumenia cudzojazyčného textu. Dráždi ma cudzojazyčný text, ktorému nerozumiem. Jeden priateľ mi s humorom povedal, že mi podhodí čínsky text. Na gymnáziu sme mali latinčinu, francúzštinu, ruštinu. Bavilo ma to. V tom čase som sa okrem toho začal sám učiť nemčinu a angličtinu. Na teológii k tomu pribudli biblické jazyky. Kvôli teologickej literatúre som sa začal učiť švédčinu. Ako kaplán v Poprade som sa vo voľných chvíľach pustil do maďarčiny. Keď som sa oženil, plánovali sme cestu do Talianska, tak som sa určitý čas venoval taliančine. Esperanto ma pritiahlo svojou pozoruhodnou štruktúrou.

Nová zmluva sa stala vašou celoživotnou teologickou parketou. Dlhé roky ste viedli aj Katedru Novej zmluvy na Evanjelickej bohosloveckej fakulte. Prečo práve mladšia časť Bibliie?

Aj to prišlo nejako „samo od seba“. Ako mikulášsky gymnazista som si v Tranosciuse kúpil Nestleho grécku Novú zmluvu (Novum Testamentum Graece), ktorá ma priťahovala, hoci som z nej nič nerozumel. Nikdy ma neprestala priťahovať, priťahu-

je ma stále. Nová zmluva ako primárne posolstvo o Ježišovi Kristovi a celom Jeho diele je to najcentrálnejšie v kresťanstve. Prednášky pána profesora Gábriša z exegézy Novej zmluvy boli pre mňa objavom. Bral pod lupu každé jedno kľúčové slovo novozmluvného textu a odvodzoval z neho zaujímavé a dôležité myšlienky, ktoré by človeku pri zbežnom čítaní textu neprišli na myseľ. Tak v nás vzbudzoval túžbu osvojiť si takú istú metódu. Popri hlavnom záujme o Novú zmluvu si uvedo-

Kto povie: „už som ju prečítal, načo ju mám čítať ešte raz?“, sa domnieva, že stačí s Bibliou sa povrchno zoznámiť a osvojiť si z nej nejaké poznatky. Biblia je v skutočnosti príručka, manuál, ktorý nám pomáha chápať a formovať náš vlastný život primeraným spôsobom. Obsahuje jedinečné chápanie, jedinečnú koncepciu ľudského života. Nestačí, aby sme tento súbor myšlienok zaregistrovali a vložili do svojho pamätového skladu (hoci aj na to treba oveľa viac ako jedného čítanie). Zámer Božieho slo-

mujem dôležitosť ostatných katedrií, predovšetkým príbuznej starozmluvnej katedry. Bez Staršej zmluvy by sme nemali Novú zmluvu. Nemenej dôležité sú aj ostatné katedry ako miesta získavania teologického poznania a praxe.

Niektorí si povedia: Bibliu som už prečítal, načo ju mám čítať ešte raz? Vy ste ju preštudovali zrejme nespočetnekrát. Má pre vás ešte stále význam opätovne sa k nej vracieť?

To „nespočetne“ je príliš nadsadené, i keď je pravda, že sa s Bibliou stretávam pravidelne.

va je, aby sme sa dali jeho posolstvom formovať, aby sme sa cítili oslovení tým Bohom, ktorý nás uviedol na scénu života, aby sme v Biblii našli modely správania v najrozličnejších situáciách života, modely vnútorného, duchovného spracovania, zvládnutia najrozličnejších udalostí svojho života, príjemných i nepríjemných. Biblia nám predstavuje najčistejšiu, najnormálnejšiu osobnosť: Ježiša Krista, ktorý je zároveň naším Záchrancom, Spasiteľom. Toto je krátky začiatok dlhého zoznamu dôvodov, ktoré ukazujú, že má význam neustále sa k Biblii vracieť, a to až do samého konca života.

Na fakulte ste vyučovali gréčtinu – jazyk, v ktorom bola pôvodne napísaná Nová zmluva. Je dôležité, aby budúci kňazi gréčtinu ovládali? Nestačí im spoliehať sa na preklady?

Ideálne by bolo, keby si každý aj pri osobnom čítaní Písma mohol čítať Novú zmluvu po grécky. Viem, že realizácia tohto ideálu je ďaleká. Sme vďační za preklad Písma a za viaceré preklady. Porovnávaním prekladov sa tiež dá získať určité poučenie. Na druhej strane je pravda, že preklad

Na zvládnutie plynulého čítania a porozumenia gréckeho textu Novej zmluvy treba vynaložiť mnoho práce a pravdepodobne nie každý má „bunky“ na jazyky. Ale aj tak by bolo dobré, keby sa kazateľ pri príprave kázne vedel začínať do originálneho textu, pokúsil sa čím viac z neho porozumieť, kontrolovať sa ním pri exegeze, aby vedel sledovať vedecké komentáre ku kázňovému textu, ktoré pracujú s gréckym znením a aby vedel nájsť v gréckom texte odpoveď na sporné otázky prekladu, ktoré sa môžu objaviť. Tre-

ho sveta Tillichovho myslenia. Tak som ju preložil. Oslovila ma osobne, veľa vecí som mohol vziať sám na seba, tak som si pomyslel, že by rovnako mohla poslúžiť aj druhým.

Tillich vytvoril pozoruhodnú syntézu všetkých oblastí ducha a dospel k veľkolepej vízii organickej jednoty sakrálneho a profánneho, náboženstva a kultúry, kresťanstva a iných náboženstiev. Kritici mu však vyčítajú, že sa mu to podarilo len za cenu podstatného odchýlenia sa od stanoviska tradičnej kresťanskej vierouky. Zachádzajú až tak ďaleko, že tvrdia: Tillichov Boh nie je totožný s Bohom Biblie a jeho Kristus nie je totožný s Kristom Novej zmluvy – vraj znížil Jeho význam nad hranice prípustnosti. Súhlasíte? Nemajú problém iba tí, ktorí príliš preceňujú exkluzivitu a výlučnosť svojej vlastnej náboženskej tradície?

Tillich sa odchyľuje od tradičnej kresťanskej terminológie, lebo sa usiluje vyjadriť kresťanské posolstvo rečou, ktorá je zrozumiteľná aj za hranicami cirkevného geta. Každý si môže z neho vziať, čo uzná za vhodné. Vo mne pod vplyvom Systematickej teológie vzrástla úcta a bázeň pred Pánom Bohom a Ježišom Kristom. V poslednej vete otázky ste veľmi dobre vystihli, o čo ide: „... preceňujú exkluzivitu a výlučnosť svojej vlastnej náboženskej tradície.“ Na toto nebezpečenstvo upozorňuje Tillich hneď v prvom odseku Systematickej teológie.

Raz ste povedali: „Každá učebnica prírodovedy je pre mňa náboženskou knihou.“ Čo môžu prírodné vedy človeku povedať o viere, o Bohu, o večnosti?

Predmetom prírodovedeckého skúmania nie je ani viera, ani Boh, ani večnosť. Prírodné vedy skúmajú to, čo sa dá pozorovať zmyslami, prístrojmi, opakova-

nemôže plne vystihnúť obsah originálu. Lebo slová v jednotlivých rečiach majú množstvo významových odtieňov (konotácií), ktoré nie sú vždy identické s konotáciami slov, ktoré používame pri preklade – slová používané na preklad do určitej reči (ekvivalenty) majú zase svoje vlastné, do istej miery odlišné dejiny. Neraz hrozí, že z jedného významového odtieňa slova v preklade odvodzuje vykladáča, ktorý nepozná originál, myšlienkové závery, ktoré nie sú obsiahnuté v pôvodnom slove. Poznanie významového bohatstva gréckych slov pomáha odvodíť z textu autentické myšlienky.

ba si však zadovážiť dobrý grécky slovník k Novej zmluve a občas si aj zopakovať grécku gramatiku.

Medzi vaše najdôležitejšie práce nepochybne patrí preklad Systematickej teológie Paula Tillich, pre ktorého je Boh „hlbinou bytia“ – zjavuje sa a je prítomný všade, kde človek vie o hĺbke svojho života. Prečo ste prekladali práve toto dielo, čím vás zaujalo?

Tillichova Systematická teológia sa mi „dostala“ do rúk. Najprv som si ju čítal. Chcel som z nej urobiť výťah, lenže ona sama je „výťahom“ (zhrnutím) obrovské-

teľnými pokusmi a logickými dedukciami z takto získaných poznatkov. Prírodovedeckými metódami nemožno Pána Boha ani dokázať, ani poprieť. Pán Boh nie je v zornom poli prírodných vied. Ale človek, ktorý verí v Pána Boha, pozerá s úžasom na všetko, čo o vesmíre a prírode na zemi odhaľujú a zisťujú prírodné vedy a vníma to na základe svojej viery ako dielo Stvoriteľa. So všetkým, čo sa z prírodovedeckých objavov dostáva do môjho zorného poľa, spájam myšlienku: Toto premyslel a realizoval Stvoriteľ, v ktorého verím. Som vďačný prírodovedcom, veriacim aj ateistom, že venujú toľko úsilia odhaľovaniu stôp Božieho stvoriteľského konania. I keď to nie sú

dôkazy v prísnom zmysle slova, predsa aj u vedcov získavané poznanie vzbudzuje úžas. Zapôsoobil na mňa výrok genetika – ateistu, ktorý povedal: „Genetické informácie – to je niečo tak nesmierne zložené, komplikované, účelné, že i keby bol boh, ani boh by to nemohol vymyslieť.“ Tento výrok vyslovuje predpoklad, že niekto to musel najprv premyslieť a potom realizovať. Napredujúce prírodné vedy neprestajne zvyšujú moju úctu voči Stvoriteľovi, v ktorého verím. Čím viac napreduje veda, tým ťažšie bude neveriť v Autora toho všetkého, čo veda objavuje.

Jedným z titulov, z ktorých často citujete, je kniha Ericha

Fromma – *Mať alebo byť*. Čo je teda v živote viac: mať alebo byť?

Fromm v tejto knihe predstavuje dva štýly ľudského života. „Mať“ reprezentuje snahu človeka získať čím viac hmotných vecí, pohodlia, luxusu. „Byť“ predstavuje úsilie človeka, ktorý sa chce stať čo najautentickejšou ľudskou bytosťou. Hmotné, pomimuteľné veci potrebujeme k životu, veď tak nás stvoril Boh. Ale kto povýši tieto veci na najvyššiu hodnotu a cieľ života, zabúda na to, že hlavným cieľom človeka na tejto zemi je, aby sa sám niečím stával, aby niečím bol. Snaha čím viac mať ide spravidla na úkor hlavného životného cieľa. Fromm cituje vo svojej knihe Ježišove slová, ktoré výborne vystihujú protiklad medzi týmito dvoma štýlmi života: *Veď čo prospeje človeku, keby aj celý svet získal, ale samého seba by stratil, alebo by si uškodil?* (L 9, 25) Všetko, čo v rámci životného štýlu „mať“ človek na tomto svete získa, nechá tu, nič z toho si nemôže vziať so sebou do večnosti. Do večnosti odnáša len seba, to, čo svojim duchovným životom a etickým rozhodovaním v praktickom každodennom živote zo seba urobí. I keby človek „získal celý svet“, ale vo svojom ľudskom bytí by bol nulou, čo si odnesie? Frommova kniha ponúka čitateľovi otázku: Ktorým z týchto dvoch štýlov žiješ ty? Nepokladáš za naliehavu potrebnú radikálnu zmenu životného štýlu?

Pri štúdiu Písma používate historicko-kritickú metódu, ktorej názov občas vyvoláva nedorozumenie. Nezmenšuje úctu voči Božiemu slovu?

Nedorozumenie spôsobuje slovo „kritický“ v názve „historicko-kritický prístup“. Môže vzniknúť dojem, že ide o kritické odmietanie biblických textov. V skutočnosti ide o historické skúmanie, za akých okolností jednotlivé biblické texty vznikali, komu boli určené, cez aké vývojové štádiá prechádzali. Historickú pravdu

nemôžeme odmietať. Na druhej strane je pravda, že pri vypracovávaní „historicko-kritického prístupu“ niektorí autori uplatňujú svoje nie dostatočne odôvodnené domnienky. Preto je potrebné diferencovať a k výsledkom „historicko-kritického prístupu“ pristupovať kriticky. Mne „historicko-kritický prístup“ pomáha pochopiť historické súvislosti biblických textov a ani najmenej nezmenšuje moju úctu k Božiemu slovu a jeho záväznosť.

Čo pre vás znamená odpustenie?

Odpustenie, ktorého sa nám od Pána Boha dostáva, by sme mali brať vážne a odvodiť z neho čím viac dôsledkov pre svoj život. Odpustenie – to je Božia pomoc, ktorou nám Pán Boh pomáha vyrovnáť sa s našou minulosťou. Bez odpustenia by sme to nedokázali.

A ak niekto povie: odpustím, no nezabudnem?

Keď nám niekto ukrivdí a my mu odpustíme – ako sa patrí v zmysle Kristových slov o odpustení a v zmysle Kristovho príkladu, netreba sa potom vracáť k tej krivde a znova ju pripomínať, veď je odpustená. „Zabúdam na to, čo je za mnou.“ Treba pozeráť dopredu,

na budovanie, pestovanie, obohacovanie spoločenstva, ktoré bolo opustením obnovené.

Považujete duchovný život za priamku alebo skôr za sínusoidu?

Duchovný život nie je vždy priamočiary, má svoje vrcholové body, ale aj body poklesu. Pre každého z nás je pozvaním príbeh o Filipovi, ktorý k Ježišovi priviedol svojho priateľa Natanela (J 1, 43–51). Je to výzva aj pre nás, aby sme prekonali predsudky a osobne sa presvedčili, čo Ježiš znamená pre život človeka, pre náš život. Ako je to s nami? Zažili sme svoju hviezdnu hodinu, keď sme mohli ako Filip povedať: Heuréka!, našiel som svojho Mesiáša? Alebo je táto veľká hodina ešte len pred nami? Ak sme ju zažili, ostávame stále na tej istej vysokej úrovni? Alebo sme opustili svoju prvú lásku?

Filip našiel v Kristovi Mesiáša a cítil v sebe nutkanie hovoriť o svojom objave aj iným. Ak sme aj my tí, ktorí Ho našli, akými spôsobmi môžeme pozvanie k nasledovaniu Ježiša, Božieho Syna, tlmočiť ďalej v bežnom živote?

Takéto pozvanie majú sprostredkovať rodičia deťom v kresťan-

ských rodinách. Spoločenstvo mladých veriacich ľudí môže pozvať medzi seba iných mladých, ktorí stoja zatiaľ obďaleč. Slovo Božie na službách Božích a biblických hodinách je takým pozvaním. Pán Boh si nachádza množstvo rozličných ciest, aby k Spasiteľovi privádzal ľudí.

Ako môžem vedieť, že nejde o ilúziu?

Náš praktický život má byť dôkazom, že z našej strany nejde o sebaklam, ale o veľkú, trvalo tvorivú pravdu. Prosme Mesiáša, Pána Ježiša, aby nám k takému novému tvorivému životu dával silu.

Napriek pokročilému veku rozdáвате optimizmus a životný entuziazmus.

Kde čerpáte silu a chuť do práce a štúdia?

To, o čom tu hovoríte, si nevedomujem. Žijem celkom prirodzeným, obyčajným, normálnym spôsobom života. Usilujem sa robiť si svoju prácu a mám z nej radosť. Ak je niečo pravdy na tom, že „rozdávam optimizmus ...“, tak je to „bez mojich zásluh a hodností“. Môžem za to len ďakovať v pokore a bázni pred Hospodinom. ■

Týmto číslom otvárame cyklus
úvah a kázni pod názvom

Biblické ženy

MÁRIA

Madona s dieťaťom, slonovina, 12. stor., Orleán

Koptská freska, 11. stor.

Pred istým časom sme sa na biblickej skupinke zamýšľali nad postavami žien Novej Zmluvy. Pre mnohé z nás to boli výnimočné chvíle. Tie ženy začali pred nami ožívať – ich pocity, dilemy... Už prestali mať nejasné kontúry, začali vystupovať zo zástupu ostatných biblických postáv, začali k nám prehovárať. Jednou z nich bola i Mária. Zrazu som ju uvidela vo svetle, v akom som ju nevidela nikdy predtým.

MÁRIA A JEJ MODLITBA NEJASNOSTI

MONIKA MITANOVÁ (Cirkev bratská Svätý Jur.)

Kto vlastne tá Mária bola? Postava buď ospevovaná a glorifikovaná, alebo zatláčaná do úzadia. Nevieime čo s ňou. Nevieime ako ju uchopiť, nevieme ako o nej hovoriť. V evanjeliách je tiež zachytených iba zopár okamihov z jej života. Najviac sa o jej živote a úlohe, ktorú vo veľkom Božom príbehu zohráva, dozvedáme od evanjelistov Lukáša a Matúša. Pokúsme sa dnes na ňu pozrieť pohľadom, ktorý nám títo dvaja evanjelisti zanechali.

Zvestovanie a pochybnosti

Lukáš zasadzuje príbeh Márie do príbehu Zachariáša a Alžbety. Hneď na začiatku knihy sa stretávame so vzdelaným a váženým človekom: mužom – kňazom, pravdepodobne dobre zabezpečeným, žijúcim v Judsku, blízko hlavného náboženského centra Jeruzalema. K Zachariášovi prichádza Boží posol. Prichádza do chrámu, v čase, keď si Zachariáš vykonáva svoje náboženské povinnosti. Posol

prináša radostnú zvesť. Zvesť, na ktorú tak dlho s manželkou čakali a na splnenie ktorej sa nádejali dlhé roky. Nemať dieťa v tej dobe, bolo ponižujúce a zahanbujúce. Znamenalo to zlyhanie, znamenalo to nemať budúcnosť. Bol to biľag, ktorý dlho niesli vo svojom, inak vcelku úspešnom živote. A mne je ľúto, že tá doba ešte neprestala, že mnohé bezdetné páry sa s týmto postojom stretávajú i dnes. Pre Zachariáša a Alžbetu sa to však odrazu malo skončiť. *Vyslyšaná bola tvoja modlitba, hovorí anjel, manželka Alžbeta ti porodí syna a dáš mu meno Ján. Bude ti radosťou a potešením... Pôjde pred Pánom, aby pripravil Pánovi ľud... Konečne!* Dlhoo očakávaná správa predsa prišla. Zachariáš by sa mal radovať, veď o toto dlhé roky prosil. Ale ako reaguje v skutočnosti? *Po čom to poznám? Veď som starý a moja manželka je už tiež v rokoch.* Je prekvapujúce, že tento zbožný a vzdelaný muž reaguje nedôverou a žiada od anjela znamenie. (Žeby

to bolo vekom, ktorý nás robí skeptickejšími a pochybovačnejšími...?)

Do tohto príbehu je vsadený príbeh o narodení Mesiáša. Keď sa pozrieme na Máriinu reakciu, na Máriinu „modlitbu nejasnosti“ v tomto kontexte, až vtedy uvidíme ten rozdiel – až vtedy nad ňou dokážeme žasnúť.

Zvestovanie a uverenie

Boží posol prichádza na ľudskú planétu opäť. Tento raz však neprichádza do slávneho Jeruzalema, ani na žiadne sväté miesto, ani nie ku kňazovi, a dokonca ani nie k mužovi. Tá najdôležitejšia správa, ktorú ľudské pokolenie očakáva už od pádu

človeka, zaznie v neznamej dedine Nazaret. Miesto takmer na konci sveta, miesto ničím nevýznamné, dedina rybárov a roľníkov. Ľudia tu rozprávajú akýmsi nárečím a v okolí Jeruzalema o nich koluje nemálo vtipov. Ako by to nestačilo, tak tá najdôležitejšia správa zaznie – **žene**. Teda, ešte ani nie žene, ale dievčaťu – panne, ktorá už však bola zasnúbená. (Koľko mohla mať rokov? Iste nie viac ako 18.) Anjel k nej neprichádza so zvestou vypočutej modlitby, ako k Zachariášovi. Takúto modlitbu sa Mária ešte nemodlila. O čom snívala a po čom túžila? O svadbe? O spoločnom živote s Jozefom? O pokojnom živote, v ktorom bude pokračovať v tradícii predkov? O čom snívajú mladé dievčatá tesne pred svadbou? Iste nie o tom, že budú ešte pred svadbou oznamovať svojmu snúbencovi, rodičom a príbuzným, že čakajú dieťa. A hoci sa to stáva už dnes pomerne bežne, predsa ani dnes to nie je nič, o čom by dievčatá snívali a po čom by túžili. Tak s takouto zvestou prichádza za Máriou anjel. *Neboj sa Mária, lebo si našla milosť u Boha. Počneš a porodíš syna a dáš mu meno Ježiš. Bude veľký, Synom Najvyššieho sa bude volať a Pán Boh mu dá trón jeho otca Dávida. Bude kráľovať nad domom Jakobovým naveky a jeho kráľovstvu nebude konca.*

Tie dávne sľuby a proroctvá... to zaslúbenie, na ktorého splnenie čakaval celý izraelský národ, ten Kráľ, ktorý mal vyslobodiť celý národ a ktorého kráľovstvo malo pretrvať naveky – TEN má prísť! Jeho príchod je oznámený obyčajnej, mladej, nevzdelanej dievčine. Na jej reakciu čaká celý ves-

mír. Boh vkladá svoj najvzácnejší dar, svoj dlho pripravovaný plán do rúk človeka, do rúk ženy.

Prečo to Boh neuskutoční sám?

Prečo riskuje reakciu a zlyhanie ľudského faktora?

Koná tak i dnes? Čaká i na nás, na naše reakcie, na to, či sa mu dáme k dispozícii? Božia dôvera v človeka je fascinujúca.

Máriina reakcia je v kontraste so Zachariášovou reakciou až neuveriteľná. Anjel jej prináša zvesť, ktorá má síce naplniť dávne proroctvá, ale čo jej život? Ten sa mení na trosky! Všetky nádeje a sny odlietavajú ako zrnká obilia vo víchrici. Otázky a neistoty budúcnosti sa natiskajú do mysle: Čo ak si ju

Jozef nevezme? Čo povedia rodičia a susedia? Ako prežije sama s dieťaťom v prísne patriarchálnej spoločnosti, v ktorej žena bez ochrany muža to má viac ako náročné? Anjel nehovorí Márii nič o tom, že toto dieťa bude pre ňu radosťou (ako Zachariášovi). Naopak, Simeon jej povie o deväť, desať mesiacov neskôr *tvoju dušu prebodne meč*.

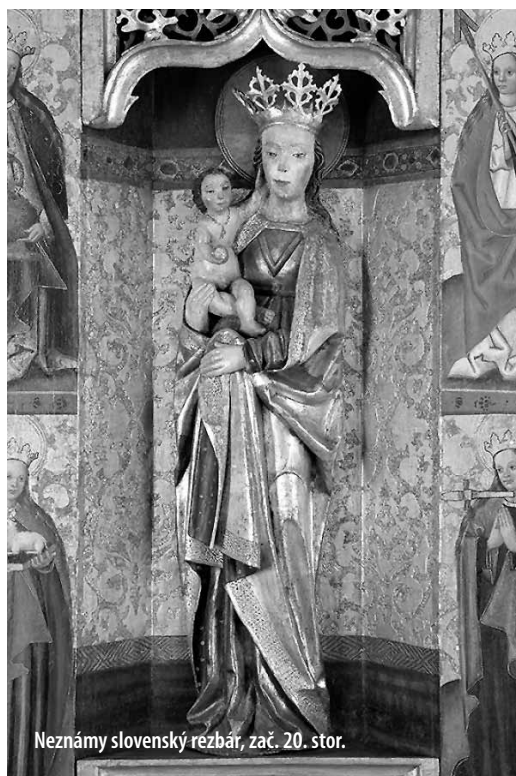
Ako odpovedá Mária? Jej reakcia je až prekvapujúco racionálna. *Ako sa to stane, veď ja nepoznám muža?* Nie je naivná, nehrnie sa do dobrodružstva s nadšením a bez rozmyslu. Chce mať vo veciach jasno. Zachariáš prejavil svoju nedôveru, keď boli prekážkou počatia dieťaťa vek a neplodnosť. Ale táto prekážka bola Bohom mnohokrát v Starej Zmluve odstránená (spomeňme si na Abraháma a Sáru, Izáka a Rebeku, Annu a Elkánu, Manoacha so ženou...) Mária tu stojí pred výzvou: uveriť, prijať a stať sa súčasťou zázraku, ktorý sa ešte v histórii ľudstva nestal. Pýta sa: *Ako sa to stane?* A anjel jej odpovedá: *Duch Svätý zostúpi na teba a moc najvyššieho zatieni ťa, preto aj to, čo sväté narodí sa z teba, bude sa volať Boží Syn.* Mária prijíma zvesť, ktorej aspoň čiastočne porozumela. Prijíma zvesť s vierou a pokorou: *Som služobnica Pánova. Staň sa mi podľa tvojho slova.*

Jej viera je podobná viere Abraháma, ktorý uveril Bohu bez predchádzajúcich skúseností a príkladov v čase, keď Boh iba začínal konať niečo nové.

Mária je žena viery

Uverila v zázrak, ktorý sa ešte nikdy nestal.

Mária je žena pokory

Neznámy slovenský rezbár, zač. 20. stor.

Dokázala sa podriadiť Božiemu plánu s jej životom, hoci jej plány boli iné.

Mária je žena odvahy

bola ochotná zmeniť svoje plány a smerovanie života. Bola ochotná stať sa Božím nástrojom bez ohľadu na možné následky. Jej odvaha bola silnejšia ako strach.

Toto je Máriina modlitba nejasnosti.

To, že tá nádherná modlitba „Magnificat“: *Moja uša velebí Pána, lebo vzhladol na moje poníženie a príde čas, keď ma budú blahoslaviť pokolenia*, vytryskne s Máriiných úst, až pri jej stretnutí s Alžbetou (Zachariášovou manželkou), ale to je už iný príbeh. Osudy týchto dvoch žien sa na chvíľu spoja, aby v tomto spoločnom stretnutí prijali silu a požehnanie do ďalších, už oddelených rokov života. Práve pri tomto stretnutí Alžbeta zacítila pohyby svojho bábätká a z Márie opadáva stres a napätie. Je opäť schopná pozrieť s nádejou do budúcnosti. Takéto stretnutia potrebuje každý, kto sa modlí svoju modlitbu nejasnosti.

Mária podľa Matúša

Ak by sme vnímali Máriino podriadenie sa Bohu iba na základe príbehu z Lukášovho evanjelia, mohlo by sa nám zdať, že toto je jediný správny spôsob podriadenia sa Bohu, že toto je jediný správny spôsob, ako sa modliť svoju modlitbu nejasnosti - modlitbu odovzdania sa do Božích rúk. Evanjelista Matúš nám však tento pohľad rozširuje. Príbeh Márie vsádza medzi príbehy mnohých iných mužov a žien, ktorí vstúpili do Božieho príbehu. Mnohí z nich dokázali napriek svojim slabostiam spraviť v kritických chvíľach svojho života správne rozhodnutie. Rozhodnutie, ktorým sa stali súčasťou veľkého Božieho príbehu.

Matúš začína svoje evanjelium rodokmeňom. V plejáde množstva mužských mien, nám svietia mená piatich žien. Mária je posledná z nich. Ich poslanie završuje a naplňa. Kto boli tieto ženy a ako je možné, že sa dostali do telesnej línie Toho, ktorý nie je telesný? A ako je možné, že Mesiáš prijíma líniu človeka i s jeho pádmi a zlyhaniami?

Ak by sme robili cenzúru my, pravdepodobne by sme tam tieto ženy nedali. A už vôbec by sme ich mená nevysvietili. Ony tam vlastne vôbec nemali byť. Skúsme si trochu ich osudy priblížiť.

Tamara.

Žena, ktorá sa nezmieruje s úlohou odsunutej a zabudnutej vdovy. Žena, ktorá využíva prostriedky, ktoré má k dispozícii a veľmi netradičným spôsobom bojuje o svoje právo na potomka - o svoje právo patriť medzi pokračovateľky Jákobovho rodu. Boh ocení tento jej netradičný zápas. Dá jej dieťa. Tamara nesedí so založenými rukami. Ona sa nezmieruje s osudom.

Jej modlitba nejasnosti je plná rizika a boja za svoje práva.

Rachab

Je prostitútkou žijúca v slávnom a mocnom meste Jericho. Žena s minulosťou a bez budúcnosti. Žena, ktorá je schopná prehladnúť, že to mocné Jericho je prehnité od základov a nič cenné sa z neho už nezrodí. Žena, ktorá dokáže uvidieť budúcnosť a nádej v hŕstke utečencov stojacich pred múrmi ich dobre zabarikádovaného mesta. Schopnosť uvidieť nádej a záchranu tam, kde ju iní nevidia. Odvaha vzoprieť sa súčasnému životu a začať žiť inak. Odvaha riskovať a dôverovať neznámym cudzincom.

To je Rachabina modlitba nejasnosti.

Rút

sa modlí svoju modlitbu vernosťou, priateľstvom a vytrvalosťou. Priateľkou je a zostáva ňou i v situácií, keď sa to už pre ňu osobne

stáva nevýhodné. Vzdáva sa seba a svojich nárokov, aby pomohla niekomu inému. Zostáva pri svojej svokre a kráča s ňou k ľudu, ktorý manželstvom prijala za svoj. Nevie, čo ju čaká.

Toto je Rúтина modlitba nejasnosti.

Žena Uriášova

Žena, ktorá nie je ani pomenovaná svojím menom. Žena, ktorá v rodokmeni nemala byť, bola ženou iného muža. Žena, ktorú Dávid zneužil a zabil jej manžela. Žena, ktorá nefňuká a nestiahne sa. Žena, ktorá dokáže odpustiť a začať odznova. Vidíme ju, ako stojí po boku slávneho kráľa Dávida až do jeho smrti. Matka, ktorá podporuje svojho syna Šalamúna v jeho ceste na kráľovský trón.

Toto je modlitba nejasnosti ženy Uriášovej. Sú to ženy, ktoré spravili niečo, čím vystúpili z kolobehu okolnosťami, alebo spoločnosťou určené-

Románska madona

ho života, alebo snahy o svoje vlastné pohodlie. Sú to ženy, ktoré dokázali pozrieť za horizont bežného dňa, ktoré dokázali pozrieť „nad“ a svojou odvahou a úsilím vstúpili do Božieho plánu.

Mária

Modlitby, snahy, úsilie a zápasy týchto žien završuje práve Mária. Žena, ktorá s odvahou a pokorou prijíma Božie poslanstvo. Posolstvo, ktoré by si sama nevybrala. Posolstvo, ktoré vraví, že i jej dušu prenikne meč. Posolstvo, ktoré sa stane nádejou pre každého z nás. *Som služobnica Pánova. Staň sa mi podľa tvojho slova.*

Toto je Máriina modlitba nejasnosti.

A čo my?

Aká je tá naša modlitba nejasnosti? Modlitba, v ktorej budeme schopní vidieť cez naše bežné starosti,

okolnosti života, cez seba samého, cez svoje JA, cez svoje túžby a predstavy a vstúpiť do Božieho príbehu. Stať sa jeho súčasťou? Kristus už prišiel na svet. Jeho telesná línia je uzatvorená. Ale jeho duchovná línia je otvorená pre každého človeka – človeka z každého národa, rasy, krajiny. Každý z nás sa môže stať súčasťou veľkého Božieho príbehu. Ako? Dokážeme robiť správne rozhodnutia? Dokážeme Boha vnímať v našich bežných životoch a vysloviť mu našu modlitbu nejasnosti? Má to byť modlitba pokory, odvahy a podriadenia sa? Alebo naopak – modlitba rozhodného činu a vzopretia sa voči okolnostiam, či boja za práva seba či iných? Toto je to tajomstvo, ktoré nám nik nepovie, na ktoré musí prísť každý z nás. Tak nech nám dá Boh milosť, aby sme mali odvalu i odhodlanie vstúpiť do Jeho príbehu. Nech nám Boh otvorí náš vnútorný zrak ku správnym rozhodnutiam. ■

Ak sa Mária otvára ako žena materstvu, otvára sa aj tajomstvu nového sveta, v ktorom sa v nej zrodí nové ľudstvo.

Mária – Ježišova matka

MIROSLAV KOCÚR (teológ)

Božie slovo má svoju silu práve preto, že sa človeku prihovára ľudskou rečou. To do akej miery sa Božie slovo dá vyjadriť ľudskou rečou, je predmetom skúmania teológie. Slovo o BOHU alebo náuka o Bohu je dokonca názvom vedeckej disciplíny. Niektorí ľudia spochybňujú teológiu ako vedu preto, lebo vraj nemôže byť vedou nejaká náuka, ktorej predmet výskumu neexistuje. BOH, totiž neexistuje. V Boha veríme a predmet našej viery je skôr niečím tajomným ako niečím exaktným a jasným.

Viera sa síce stala súčasťou dejín ľudstva, ako sa to však stalo nie je jednoduché pochopiť. Aj umelci svoju reflexiu Božskej inšpirácie nevedeli celkom dobre vyjadriť. Niektorí autori sa snažili ukázať cestu inšpirácie jednoducho tak, že Boží posol – anjel – viedol ruku ľudského autora a ten zapisoval biblické texty.

Neskoršie sa výtvarníci pri maľbe pokúšali o trochu odstup. Ponechávali viac priestoru kreatívnemu vkladu ľudského autora. Tak, napríklad, Caravaggio (1571–1610) na svojom obraze *Evanjelista Matúš a anjel* sám tento proces vyjadril tak, že prvú verziu nahradil neskoršie práve tou druhou. Anjel na nej vypočítava evanjelistovi, čo má napísať.

Lukáš

Ako to bolo v Lukášovom prípade? Vieme totiž, že evanjelista Lukáš nebol očitým svedkom Ježišovo verejného účinkovania. Ak vezmeme do úvahy ešte aj fakt, že texty z jeho evanjelia sa týkajú obdobia pred Ježišovým narodením a neexistovali

vtedy žiadne možnosti zaznamenať povedané o tom, čo sa stalo, musíme sa nad tým, ako to bolo s Máriou trochu zamyslieť.

Lukáš sa na začiatku svojho evanjelia obracia na vznešeného Teofila. Je to zrejme fiktívny adresát jeho textu. Lukáš mu píše, aby ho upevnil vo viere,

ktorá potrebuje vidieť súvislosti, aby sa v rozkolísanom svete opierala o skutočný zážitok stretnutia so vzkrieseným Kristom.

Dlhý úvod evanjelia, ktorý vrcholí rozprávaním o tom, ako Ježiš po svojom umučení vstal zmŕtvych, je práve preto potrebné zasadiť do konkrétneho kontextu. Preto po vyrozprávaní príbehu zvestovania Jána Krstiteľa ako Ježišovho predchodcu, prichádza na scénu anjel Gabriel, Jozef a Mária.

Mária a Boží posol

V duchu biblickej kultúry sa dôležité posolstvo otvára v dialógu Márie a anjela. Anjel je Boží posol. Je to Boh sám, ktorý hovorí k žene za zvláštnych okolností. Je táto udalosť historická? Stalo sa to naozaj? V tejto analýze pokročili tí, ktorí v minulom storočí na takéto analýzy mali dost času a priestoru. Lukáš jednoducho svojmu vznešenému Teofilovi (čo po grécky, mimochodom, znamená milovníkovi Boha) vysvetľuje, že Ježišov príbeh má svoju chronológiu. Začiatok každého dôležitého životopisu je potrebné obohatiť o okolnosti narodenia. Spoľahlivosť a vierohodnosť Ježišovho života sa preto stáva súčasťou dejín. A nielen to. Stáva sa súčasťou dejín spásy, v ktorom Lukáš rad-radom vyratúva udalosti, ktoré sa u nás stali, ako nám to podali tí, čo boli od začiatku očitými svedkami a služobníkmi slova. Dva chválospevy Lukášovho evanjelia sa tak stávajú aj biblickými spevmi, ktoré sú svedectvom a podčiarknutím mimoriadnej udalosti.

A hlavnými postavami týchto príbehov narodenia dvoch veľkých mužov Novej Zmluvy sú dve ženy. Alžbeta a Mária. Máriin príbeh je o čosi tajomnejší a detailnejší. Jej identita sa dostáva do priameho kontaktu s Božím poslom Gabrielom. Tento dialóg je v konečnom dôsledku naratívny vyjadrením toho, ako sa človek cíti oslovený Bohom a ako na toto oslovenie môže reagovať.

Mária sa správa sebedovome a kladie len vecné otázky. Z dvanástich veršov, ktoré opisujú stretnutie Božieho posla a Márie, sú len dva verše vetami, ktorými sa Mária obracia na Boha. V 34. verši sa pýta: AKO SA TO STANE? VEĎ JA MUŽA NEPOZNÁM.

Ak by sme chceli, alebo mali ambíciu povedať, že Mária dostáva logické odpovede a na jej mieste by sa tak zachovala každá žena, tak by sme asi nehovorili celkom to, čo si myslíme. Dialóg Gabriela a Márie totiž obsahuje zásadné tvrdenia, ktoré sa stali pre kresťanov významným materiálom pre ďalšie uvažovanie toho, ako sa človek a Boh vlastne v tomto svete stretávajú.

Anjel Gabriel Máriu pozdravil ako tú, ktorá sa má radovať, lebo je plná nezaslúženej Božej priazne. Milosti. Tak hovorí Biblia. Mária však nerozumela. Lukáš píše, že bola zarazená a rozmýšľala, čo

tento pozdrav znamená. Ale, aby celá situácia bola pochopiteľnejšia, tak Gabriel pokračuje: *Neboj sa Mária. Všetko je v najlepšom poriadku. Našla si milosť u Boha. Počneš, porodíš syna a dáš mu meno Ježiš.*

Všetko sú to pochopiteľné tvrdenia, však? On sa bude volať synom najvyššieho, Pán Boh, mu dá trón jeho otca Dávida. Bude kráľovať nad Jákobovým domom naveky a jeho kráľovstvu nebude konca.

No Mária položí kontrolnú otázku: AKO SA TO STANE? VEĎ JA MUŽA NEPOZNÁM.

V tomto príbehu, či skôr epizóde, nejde o nič iné, ako o opis mystickej skúsenosti, ktorá sa dotýka človeka, ktorý sa stáva súčasťou Božieho plánu. V tomto svetle sa Boh dotýka v kľúčovom momente dejín spásy samotného tajomstva života hneď dvakrát.

PRVÝ DOTYK

je stretnutie so živým človekom – Máriou.

Mária nerozumie, lebo sa tomu rozumieť ani nedá. Ako sa človek, ktorý sa stane predmetom nezaslúženej Božej priazne – nájde milosť u Boha – môže dostať zároveň do situácie, ktorá ho postaví, takpovediac, mimo slušnú spoločnosť. Počatie mimo manželského zväzku nie je ničím iným, ako dôvodom na vylúčenie zo spoločnosti, ktorá si zakladá na rituálnej čistote a na tom, že všetko sa deje tak, aby všetko bolo pod kontrolou.

Aj to najlepšie vysvetlenie však ostáva pre Máriu nedostatočným. Anjel Gabriel aj všetci priaznivci toho, čo sa práve deje, odchádzajú. Mária ostáva sama. Skutočnosť ZVESTOVANIA ostáva nevysvetlená. Mária však ostáva uprostred svojich blízkych a je tehotná. Tento dialóg, ako mystická skúsenosť, má pre Máriu práve tento dôsledok. Podľa kresťanskej tradície sa práve tu stala matkou, v tele ktorej sa začína vyvíjať nový život. Gabriel je tľmočníkom a poslom toho, čo sa práve odohralo. To je ten prvý dotyk, ktorým sa mení Máriin život.

V tejto súvislosti je namieste vysvetliť, čo to znamená, že Mária je plná milosti. V dejinách kresťanstva sa tento fakt stal predmetom rôznych teologických špekulácií ohľadom toho, že tento akt bol pripravovaný v dejinách spásy dlho. Preto je žena odetá slnkom, aj ženou, ktorá je v súboji s drakom a netvorom superprototypom ženy, ktorá opraví to, čo sa nepodarilo Eve, ktorá zlyhala. Z rajskej záhrady sa dostávame do vesmíru. Od stromu poznania sa presúvame do makrokozmu, kde žena odetá slnkom má pod nohami mesiac a paradigmatické zlo draka číha na zrodenie dieťaťa. (obr. 1) No celé sa to skončí oveľa šťastnejšie, ako to spočiatku vyzerala.

Nepoškvrnené počatie

Práve preto je Mária v kresťanstve už vopred zaradená do zvláštneho programu, v ktorom má byť vyčlenená pre svoje budúce poslanie. Tento zvláštny program sa nazýva milosť. Je to zvláštna Božia pozornosť, ktorú Stvoriteľ podľa viery a presvedčenia cirkvi obrátil na Máriu už pri začiatku jej života. A tak, ako sa Ježiš stal jej synom bez toho, aby sa Mária stretla s mužom, tak aj ona sa do prirodzeného sveta dostala vo zvláštnom režime Božej priazne.

Preto sa Nepoškvrnené počatie podľa teológa Karola Rahnera vysvetľuje ako zvláštny Boží zásah, ktorým sa Mária stala v istom momente svojho života predurčená k tomu, aby sa stala Božou matkou. Niekedy sa aj v radoch kresťanov za nepoškvrnené počatie mylne označuje akt Ježišovho počatia v Máriinom tele. Nepoškvrneným počatím je však počatie Márie, ktorá sa podľa prvokresťanskej tradície narodila svojimi rodičom tak, že sa napriek riadnemu priebehu vecí pri jej narodení na ňu nepreniesol dedičný hriech.

Môžeme si o tomto fakte myslieť, čo chceme, keďže ide o jednu z dvoch nebiblických dogiem ohľadom Márie. Nie je to však nič, čomu by kresťania neverili. Je to vyjadrením presvedčenia, že predtým, ako sa Mária stala matkou Ježiša, musela byť na toto svoje poslanie pripravená.

DRUHÝ DOTYK,

o ktorom hovorí táto epizóda, je dotyk, ktorým Boh spôsobuje v Máriinom tele vznik nového života. Nový život, ktorý sa v tomto momente, keď (podľa slov anjela Gabriela) na Máriu zostúpi Svätý Duch a zatóni ju moc Najvyššieho, sa stáva zázrakom. Tu sa, paralelne k príbehu knihy Genezis, keď sa pri stvorení sveta dostáva na stránky Biblie Adam a ľudstvo, deje zrod nového ľudstva. V tele Ježiša Krista, sa rodí nové ľudstvo. Kristovo telo je podľa apoštola Pavla telom nového spoločenstva veriacich ľudí. Cirkvi, ktorá je duchovným spoločenstvom a novým Izraelom. Len v tomto svetle sa rodí čosi nové a nedotknuteľné.

Tento druhý dotyk, ktorý sa v spojení so životom Márie stáva začiatkom dejín Novej Zmluvy sa stáva

novým stvorením. Novým začiatkom. V tomto novom začiatku však človek počíta s ľudskou pomocou a spoluprácou.

Mária ako budúca matka premýšľa a kladie otázky. Počúva a premýšľa nad tým, čo sa jej dostáva dovnútra a vychádza do nového sveta, v ktorom vie, že u Boha nie je nič nemožné. Preto vie, chce a môže odpovedať: SOM SLUŽOBNICA PÁNA, NECH SA MÍ STANE PODĽA TVOJHO SLOVA.

Lukáš krátko rekapituluje tento príbeh a povie, že po týchto slovách anjel od Márie odišiel.

Ak by to však Márii nebolo jasné, Lukáš podáva ešte jeden rozmer. Mária sa vyberá na cestu a stretáva sa so svojou príbuznou Alžbetou. To, čo prežívala ako ohrozenie, potrebuje Mária prekonať. Prekonáva rozpaky a strach tak, že sa stretáva s človekom, ktorému dôveruje a je jej blízky.

Z Nazaretu do Ain Karimu, kde sa podľa tradície Mária a Alžbeta stretli je to asi 150 km. A v čase, keď neboli autá, autobusy ani iné moderné dopravné prostriedky to nebolo „na skok“. Mária sa však nebojí stretávať. Naopak. Ukazuje, že v čase vnútornej neistoty neexistuje nič lepšie, ako sa o svoje vnímanie podeliť a ísť v ústrety novému tajomstvu.

Prežívanie jednoty v Bohu sa deje vo vedomí, že hlavou tela, ktorého sme súčasťou ako ženy či deti, muži – ako ľudia – je Kristus. (podľa Listu Kolosanom či Listu Efezanom)

V dvanástej kapitole Prvého listu Korintánom píše Pavol dokonca o tom, že my sme Kristovo telo a jednotlivo sme jeho časťami (1Kor 12, 27). Lebo *ako je jedno telo a má mnoho údov, ale všetky údy tela sú jedno telo, hoci ich je mnoho, tak aj Kristus* (1Kor 12, 12).

Ak sa Mária otvára ako žena materstvu, otvára sa teda aj tajomstvu nového sveta, v ktorom sa v nej zrodí nové ľudstvo, nie ako nový kmeň, ale ako spoločenstvo viery v tajomstvo Božej existencie, ktorá sa realizuje vždy vtedy, ak sa tajomstvo prvého dotyku mystickej skúsenosti s Bohom premení aj na novú príležitosť a stretnutie sa stane zrodom nového života v nás.

Materstvo a smrť syna

Máriine materstvo má však okrem tejto radostnej mystickej skúsenosti aj ďalšiu rovinu. V nej sa do tajomstva, ktoré sa mení na zrozumiteľný príbeh, dostáva nová zápleтка Božieho pôsobenia v tomto svete. Touto zápletkou je povinnosť pochopiť, že Boh sa nepotrebuje s nikým porovnávať a nepotrebuje za každú cenu ísť vychodenými cestami. Naopak. Nečakané zlomy v dejinách spásy sa dostávajú do zvláštnej dynamiky práve vtedy, keď sa to nejakým zamotá.

To sú tie komplikácie, ktoré v materskom postoji prinášajú slzy. Keď utrpenie a smrť vlastných detí

prináša do života matky nečakané komplikácie, bolesti a pocit nezmyselnosti.

Tieto momenty frustrácie však v texte evanjelia nenájdeme. Mária, ako ju poznáme z Michelangelovej Piety nie je biblickým motívom. Je však pochopiteľné, že synova smrť sa dotkne každej matky. Preto sa musel tento moment dostať aj do prežívania viery spoločenstva viery. Michelangelova Pietá je vyjadrením odvrátenej strany materstva, ktoré ostáva nepochopenou či neprijatou výzvou.

Je nezmyselným doplnením príbehu, ktorý nepoznáme, ale akosi nám to nejde do hlavy, lebo každý človek jednoduchou musí cítiť aj bolesť. Táto dilema sa dostáva do umenia a napriek všetkému nepochopeniu, ho obohacuje.

Je to však len projekcia našej neochoty prijať bolesť, tajomstvo, a to, že život sa vyvíja inak ako naše predstavy. Otvorenosť novému prežívaniu sa ukazuje v ochote počúvať, v snahe pochopiť a v odvážnom odhodlaní ísť ďalej a otvoriť sa novému stvoreniu, novému dobrodružstvu života v spoločenstve s Bohom a ľuďmi.

Pri pohľade na Pietu, kde je syn na kolenách matky, som prežil zaujímavý moment, ktorý je momentom preniknutia bolesti do samotného spoločenstva najsvätejšej Trojice. Aké to je, keď Boh je smutný? Aké to je, ak je Boží syn v náručí svojho otca? Ludovico Carracci (1555–1619).

Smrť Božieho syna je takto prenesená do, takpovediac, Božieho najvnútornejšieho spoločenstva. Anjeli, ktorí stáli pri vzniku života v Máriinom tele, držia teraz podľa predstáv tohto renesančného maliara spolu s otcom jeho telo. Je jasné, že táto fikcia je ešte o úroveň vyššie ako Michelangelova Pietá. Umenie je totiž prácou umelca s ľudskou schopnosťou predstaviť si súvislosti, prežívania, ako aj rozvinúť pokračovanie udalostí a ich ozvenu

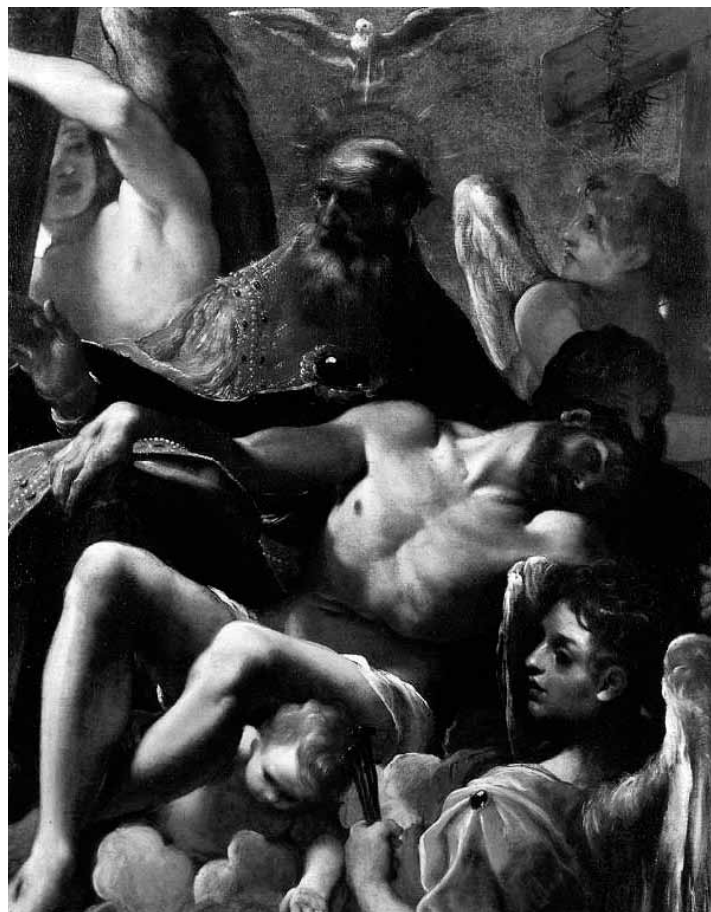
v ľudskom vnútri. Človek, Mária, unesie sama telo svojho zabitého syna, Otec v tejto chvíli potrebuje pomoc anjelov, aby uniesol tento moment.

Mária je žena, ktorá velebí Boha, lebo je jeho vstupom do vlastného života presvedčená o jeho moci. Jej postoj bol odvážnym krokom, ktorým sa vystavila v dejinách Božieho ľudu, v osobnom živote aj v budúcnosti, ktorá sa stala alebo sa ešte len stane dejinami významnej pozornosti. Chceli by dnes dnešní veriaci ľudia byť na jej mieste...?

Pieta je umelecké dielo, ktoré je obrazom tragického a nešťastného vyvrcholenia života matky, ktorá nespočívne v náručí svojho syna ale naopak. V jej rukách sa ocitne zdravé telo jej násilím a úkladnou vraždou „odstaveného“ syna. Táto odvrátená strana materstva je prekvapením pre každú matku. Bolestným prekvapením.

Obraz ženy odetej slnkom je obrazom ženy, ktorá má v rukách symbolický kľúč od brány k novému životu.

Matka v Márii je obrazom sebavedomej a odhodlanej ženy, ktorá prekračuje hranice rituálnej náboženskej hry. Jej integrita a čistota je v odhodlaní ísť vlastnou cestou. Vyzerá to, že sa správa sebecky. Ona však len počúva božieho posla. Boží hlas sa jej dotkol ako človeka v dialógu a zvnútra v nej. ■

VEDENIE CÍKEVNÉHO ZBORU

JÁN HENŽEL

Jedným z mnohých darov Svätého Ducha je dar vodcovstva. Žiaden zbor nemôže byť zdravý bez takých pastierov, akých Pavol opisuje v 1Tim 3 a Tit 1. Títo vodcovia nikdy nemajú byť tyranmi, ale pastiermi, ktorí *pripravujú svätých na dielo služby, na budovanie Kristovho tela* (Ef 4, 12). Povolanie kazateľa a staršieho je náročné, ale to neznamená, že vyššie uvedené kompetencie sú nedosiahnuteľné.

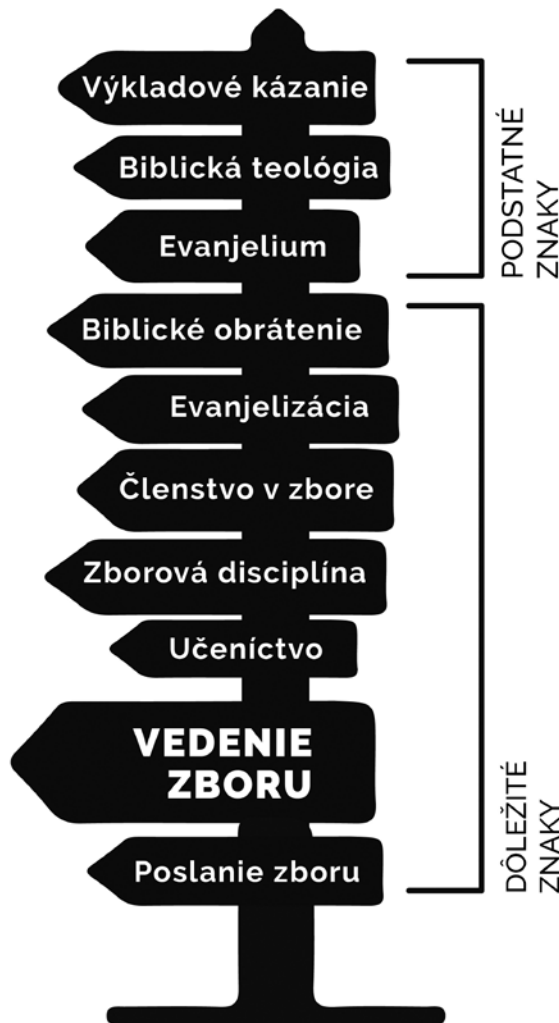
Príliš sme si zvykli, že keď sa hovorí o moci, myslíme hneď na jej zneužitie. Keď sa hovorí o autorite, myslíme hneď na autoritárstvo. Kresťanstvo však stále uznávalo potrebu autority v spoločnosti, v domácnosti aj v cirkvi. Preto biblické vedenie je tiež znakom zdravého zboru.

Kontext zborového vedenia

Dejiny cirkvi svedčia o kontroverzii v tom, kto má mať v cirkvi posledné slovo nad tým, čo sa v nej učí a robí. Jedni hovorili, že sú to biskupi, iní, že je to jeden konkrétny biskup. Ďalší hovorili, že sú to kazatelia a iní, že je to zborový kazateľ, alebo zvlášť obdarovaný vodca, ktorého Boh k tomu povolal.

Veľmi dobre to vyjadrila cambridžská platforma z roku 1648: „Spravovanie cirkvi je zmiešané: Vzhľadom na Krista, Hlavu a Kráľa cirkvi, je cirkev monarchiou. Vzhľadom na cirkev ako bratstvo, či Telo, cirkev odzrkadľuje demokraciu. Vzhľadom k presbytériu a jeho autorite, je cirkev aristokraciou.“

ZNAKY ZDRAVÉHO ZBORU

Keď však hľadáme v Novej zmluve, nenájdeme tam príručku spravovania cirkvi. To však neznamená, že Biblia nehovorí nič o tom, ako by sme sa mali organizovať (Mt 18,15-17; Sk 6, 2-5; 1Kor 5,4-5; 2Kor 2, 6). Jedným z našich dnešných problémov pri používaní Novej zmluvy je prítomnosť apoštolov v novozmluvných zboroch. V Pavlových listoch je zborová disciplína a učenie Bohom delegovanou autoritou zborovému zhromaždeniu. Aj preto je biblické chápanie členstva a disciplíny životne dôležité.

Biblická kvalifikácia pre vedúcich zboru

Boh však nechce, aby zbor fungoval ako akýsi „výbor, ktorý tvoria všetci jeho členovia.“ Boh dáva konkrétnym ľuďom dary, aby slúžili ako vedúci zboru. Keď sa v cirkevnom zbere stane zrejším, že Boh obdaroval určitého muža, a keď po modlitbách zbor jeho dary uzná, tak by mal byť oddelený ako starší.

Označenie *presbyteros* a *episkopos* sa vzájomne zameňajú. Nová zmluva hovorí o nich v plurále ako o „starších“ (Sk 14, 23; 16, 4; 20, 17; 21, 18; Tit 1, 5; Jk 5, 14). Zostáva otázkou, či v Novej zmluve nájdeme opodstatnenie pre rozlišovanie medzi vyučujúcimi a spravujúcimi staršími. Veľavravné je pozorovanie japonského byznismana v Austrálii: „Vždy, keď stretnem budhistického vedúceho, stretnem svätca. Vždy, keď stretnem kresťanského vedúceho, stretnem manažéra.“ Namiesto vyhľadávania vedúcich so sekulárnymi

kvalifikáciami, mali by sme hľadať ľudí s charakterom, dobrou povestou, schopnosťou zaobchádzať s Božím slovom a s ovčím Duchom v ich živote. Majú to byť ľudia, ktorým môžeme dôverovať a ktorí dokážu navzájom dobre spolupracovať.

Charizmatická podstata vedenia zboru

Vždy, keď Nová zmluva používa pojem *charizma*, tak ho používa v kontexte budovania Kristovho tela. Z toho vyplýva, že by sme si mali obzvlášť ceniť dary, ktoré budujú cirkevný zbor. Charizmatická podstata zboru znamená, že Svätý Duch pôsobí medzi nami tak, že sa vzájomne milujeme a staráme jeden o druhého.

Zborové vedenie, ktoré sa podobá Kristovi

Samozrejme, sám Kristus je *hlavou tela, cirkvi* (Ef 1, 22–23; Kol 1, 18) a jej uholným kameňom (1Pt 2, 6–7). Takže Ježiš Kristus je vrchným vedúcim zboru. Je preto prirodzené, že vedúci zboru majú odrážať Kristov charakter aj jeho spôsoby vedenia.

Vzťah zborového vedenia k Božej podstate a charakteru

Boh hovorí Dávidovi toto: *Kto spravodlivo panuje nad ľuďmi a kto vládne v bázni pred Bohom, je ako úsvit vychádzajúceho slnka, ako bezoblačné ráno, ako jasno po daždi, keď mláďa za raší zo zeme* (2Sam 23, 3–4). Nádherný opis zdravej autority a jej ovocia! Keď vykonávame autoritu správnym spôsobom, tak tým odrážame Božiu podobu jeho stvoreni. Boh nás povolal, aby sme uznávali a rešpektovali zbožnú autoritu v cirkvi. Aj to je znakom zdravých kresťanov a zdravého zboru.

Poznámka: Viacej si o tomto môžete prečítať v knihe: Jeremie Rinne, *Starší zboru; Ako sa pastiersky starať o Boží ľud podľa Ježišovho príkladu*. Bratislava: Porta libri, 2018. ■

DANIEL JURČO (Grafik, fotograf a ilustrátor.)

Narodil sa na deň presne 197 rokov po dobytí Bastily. Žije v priemyselnej a dynamickej pulzujúcej Ostrave, kde bol pred časom kazateľom jeho otec. Vyštudoval grafický dizajn v Južnej Kórei a už desať rokov robí grafiku časopisu eVýchod. Pri 100. výročí vzniku ČSR spolupracoval na výrobe série animovaných videí pre projekt *Staleté kořeny*. Rozprával sa s ním a fotil ho ĽUBO BECHNÝ, redakčne spracovala EMÍLIA MIHOČOVÁ.

Pochádzaš z kazateľskej rodiny, na Starej Turej je kazateľom tvoj otec Daniel a v Prešove zase strýko Martin. Spraví to niečo s človekom, keď má takéto rodinné zázemie? Oplynulo to tvoje prežívanie detstva; mal si to ťažšie alebo ľahšie v porovnaní so svojimi spolužiakmi?

Otec nebol kazateľom od môjho narodenia; stal sa ním, až keď som mal päť rokov. Predtým mal sekulárne zamestnanie. Keď sa porovná s ostatnými rovesníkmi, tak som to mal jednoduchšie povedať, že som kresťan. Bolo to automatické. Jednoducho som nemohol zmeniť to, čím môj otec bol.

Ste traja súrodenci – máš ešte sestru Zuzanu a brata Samuela. Pokračuje niekto z vás v kazateľskej tradícii?

Z našej strany nie, aj keď môj brat Samuel nad tým rozmýšľal. Ale strýkov syn Marek Jurčo je kazateľom v Gíraltovciach. Jeho najstaršia dcéra, moja sesternica Mária, je misionárka v Škótsku medzi slovenskými a českými Rómami.

Vždy si vedel, že raz budeš grafikom?

Skončil som Združenú strednú umeleckú školu na Vodárenskej ulici v Prešove. Vždy som mal rád predmety, kde som sa nemusel až tak akademicky snažiť. Od detstva som chodil na výtvarné a modelovacie krúžky. Rodičia chceli, aby som si spravil elektrotechnickú

BOH JE JOKER – ROBÍ SI ZO MŇA ŽARTY

školu, a robil niečo poriadne. Učiteľka zo základnej školy im však poradila, aby ma dali na umeleckú školu, lebo som vždy pokreslil všetky papiere, zošity a lavice.

Aká bola tvoja predstava o tom, čo budeš v budúcnosti robiť? Nechcel si byť výtvarníkom?

Časom ma to ťahalo viac k počítaču ako ku kresleniu. Aj keď v poslednej dobe ma to začína znova ťahať k ilustrácii.

Tvoja viera prišla spontánne alebo automaticky?

Ako to už býva, kazateľské deti sú v cirkevnom zbore tie najhoršie – nevychované a drzé. Určite som mal aj ja v sebe istú dávku rebélie, ale nestalo sa, že by som zapadol do vyslovene zlej partie. Občas sme si s kamarátom kúpili pivo a potajomky sme ho vypili (smiech).

Akí boli tvoji rodičia vo výchove?

Boli asi prísnejší. Prejavovalo sa to, napríklad, v tom, že prvý mobilný telefón som dostal až ako 18-ročný. Pritom všetci ostatní spolužiaci mobil mali už na základnej škole. Keď som bol vonku s partiou a neprišiel domov načas, tak si rodičia nejakým zvláštnym spôsobom našli telefónne číslo na niektorého z mojich kamarátov, aby mi povedali, že mám ísť domov. Kamaráti si potom zo mňa robili žarty. Ale prežil som to.

Neprešiel si si ateistickým obdobím? Nemal si pochybnosti?

Pochybnosti mám vždy. Sú medzi nimi aj existenčné, základné pochybnosti – či je Boh reálny a či je naozaj taký, ako Ho opisuje Biblia a ako o ňom počívame z kazateľnice.

Čo si robil, keď si mal pochybnosti o Bohu?

Modlil som sa: „Chcem vedieť, aká je tá Tvoja láska a kto Ty si.“ Všade sa o tom rozpráva, ale len frázovito. Ja som teoreticky všetko vedel, ale necítil som to. Pán Boh je však humorista a urobil jednu vec: môj spolubývajúci tu v Ostrave, Američan z Texasu, mal úraz a začal ho strašne boľieť chrbát. Nemohol sa poriadne hýbať, každá poloha ho bolela. A tak som zobral jeho auto a vozil som ho po lekároch, pomáhal som mu. Tlmočil som mu, zaplatil som za neho poistenie. Zaviezol som ho do Viedne k špecialistovi. Varil som mu. Keď mi to už začalo liezť krkom, opýtal som sa Boha, prečo musím toto podstúvať. Boh mi odpovedal: „Veď si chcel vedieť, o čom je moja láska.“ Takéto veci mi robí Pán Boh. To mám za to, že Ho provokujem (smiech).

Čo si robil, keď si skončil strednú školu?

Študoval som na Prešovskej univerzite výtvarnú výchovu, učiteľský odbor. Vydržal som tam rok. Vždy ma bavila viac praktická ako teoretická, mechanická časť – teda maľovanie, kreslenie, vytváranie nových vecí... Prekážalo mi všeobecné tvrdenie: „Musíš to vedieť, inak nie si dost dobrý v tom, čo robíš.“ S odstupom času však vidím, že trochu tej teórie alebo histórie nikdy nie je na škodu. Ak tomu človek porozumie, tak mu to v istých momentoch môže výrazne pomôcť.

Zlomovým medzníkom bolo pre teba štúdium grafického dizajnu v Južnej Kórei. Koho nápad to bol?

Boží nápad. Boh je joker – robí si zo mňa žarty (smiech). Keď sa mi zdalo, že mi to vo vydavateľstve už nič moc nedáva, že ma to kreatívne brzdí a neposúvam sa ďalej, zatúžil som po zmene. Vycestovať a niekam sa posunúť. Modlil som sa za to. Mal som vtedy 24 rokov. Cez kontakty v Cirkvi bratskej som sa dostal k pánovi, volal sa Mr. Lee, ktorý bol ambasádorom univerzity v Soule. Kórejské univerzity si tým, že majú medzinárodných študentov, zvyšujú kredit. Ponúkajú štipendiá aj študentom z ekonomicky slabších, rozvojových krajín. Preto bolo u nás v každom zbore Cirkvi bratskej oznámené, že kto by chcel, môže ísť študovať do Južnej Kórey. Zadarmo a môže si vybrať čokoľvek z toho, čo univerzita ponúka. Boh sa ma opýtal: „Chcel si predsa niečo zažiť? Tak tu máš.“

Išlo to hladko, alebo sa vyskytli aj problémy?

Ako zahraničný študent som nemusel robiť prijímacie pohovory. Univerzita v Gwangju, ktorá ponúkala štúdium grafického dizajnu, však vyžadovala skúšku z angličtiny a ja som po anglicky nevedel. Rozhodnúť sa bolo treba z jedného dňa na druhý. A tak som sa rozhodol (smiech). V tom čase sa moji rodičia odsťahovali do Ostravy, kde som sedem týždňov chodil na intenzívny jazykový kurz. Angličtinu som sa učil niekoľko hodín denne.

Skúšku z angličtiny sa ti podarilo spraviť?

Spravil som ju, ale až na tretí pokus, aj to veľmi tesne. Prvý polrok som totiž chodil na lekcie kórejčiny, štyri hodiny denne. Učil som sa angličtinu a kórejčinu naraz. Kórejčina mi príliš nešla. V triede sme mali asi desať Číňanov, ktorí princíp jazyka rýchlo pochytali a už som za nimi nestíhal. V minulosti sa na vyjadrenie kórejského jazyka používali čínske znaky. Nakoniec som skončil dva stupne kórejčiny – viem čítať a písať. Je to ťažký jazyk. To, čo sa nám zdá ako

jeden znak, sú dva – tri dohromady.

Ako sa v Kórei pozerajú na cudzincov?

Na juhu bol cudzinec skôr raritou. V Soule alebo iných väčších mestách cudzincov už veľmi nevnímajú. Stávajú sa súčasťou davu.

Zažíval si ako Európan na ázijskom kontinente kultúrne šoky?

Kórejčanov je hlavne veľa – ich územie je husto osídlené. Majú vo zvyku všade sa vyzúvať, aj v reštauráciách, kde sa sedí tradične na zemi, sa človek musí využiť. Rodiny, až na kresťanské, sú tam menšie. Doma príliš nejedávajú ani nevaria, skôr spolu chodia do reštaurácií. Tiež nemajú vo zvyku pozývať hostí do svojich domácností na návštevu. Mňa tiež pozval len málokto.

Mal si v Kórei komunitu kresťanov?

Na štúdium so mnou prišli ešte dvaja Európania – jeden chalan z Bulharska a dievčina z Rumunska, tiež veriaci kresťania. Na univerzite bolo viac veriacich študentov z rôznych krajín, vrátane Afriky. Našli sme sa a vytvorili jedno malé spoločenstvo, kam som chvíľu chodil. Raz učiteľky kórejčiny, ktoré vedeli po anglicky, v areáli univerzity pozývali medzinárodných študentov na anglické bohoslužby. Bol to presbyteriánsky cirkevný zbor a istý čas som tam hrával v kapele na basu.

Aké je zloženie cirkvi v Južnej Kórei?

Cirkev je tu viac evanjelická ako katolícka. Prvý zbor v Gwangju, kam som chodil, bol charismatickejší a misijne zameraný. Bohoslužby majú ráno a po spoločnom obede samostatné bohoslužby pre študentov. Členmi spoločenstva bol veľa lekárov a zubárov. Z času na čas robili výjazdy do dedín, kde žili starší ľudia, ktorí sa nemali ako dostať do mesta. Lekári sa rozložili v miestnom kostole a po-

skytovali dedinčanom lekárske prehliadky. Raz som s nimi na jednom takom výjazde bol, aby som im spravil pár fotiek. Keď som sa presťahoval do mesta Yeosu, začal som chodiť do jedného megazboru, ktorý bol viac evanjelikalnejší a odpoľudnia mal bohoslužby v angličtine pre pár cudzincov a pre študentov misijného tréningového centra, ktoré vysielala misionárov do iných krajín a potrebujú rozumieť a rozprávať anglicky.

Pozoroval si rozdiely medzi cirkvou u nás a u nich?

Nemal som pocit, že tam funguje ekuména. Každý cirkevný zbor išiel sám za seba. Funguje to takmer ako firma. Odvádzajú desiatky. A bojujú o ľudí – ak pridete do kostola, dajú vám vyplniť prihlášku a už vás považujú za člena. Navštívil som viacej zborov vo viacerých mestách a je možné, že ma niekde evidujú doteraz. Ale na druhej strane radi aj slúžia a nie sú skúpi. Jeden pastor mi občas dal nejaké peniaze ako vreckové.

Kde si býval?

Prvý rok na internátoch, potom v garsónke s kamarátom, moslimom z Indonézie.

Bol to veriaci moslim? Aké bolo vaše spolunažívanie?

Áno, bol to praktizujúci moslim – modlil sa, nejedol bravčové, slávil Ramadán. Bol radikálny, ale moju vieru nezneuctoval. Dohodli sme sa, že ráno, keď sa bude chcieť modliť, nebude zažínať svetlo. Vyhovel mi. Čo sa týka viery a náboženstva, nemal som s ním problém. Len po čase sme mali zo seba ponorkovú chorobu, keďže sme dvaja žili v jednej izbe a liezli sme si na nervy. Ale to sa stáva, ak sú dvaja ľudia spolu dlho – potom im prekáža už aj to, ako ten druhý dýcha. Iste, dá sa to naučiť, ale nemal som k tomu silnú túžbu ani motiváciu.

Čo ti to dalo do života?

V Kórei som bol 5 rokov. Nielen škola, ale celá tá skúsenosť mi

otvorila oči – dnes mám už iný pohľad na cudzincov, iné náboženstvá. Boli sme taká partia ľudí, s ktorými sme raz grilovali bravčové mäso. Jedli sme ho my kresťania a budhisti, potom sme vyčistili gril a piekli hovädzie. Vtedy nejedli budhisti, ale moslimovia. A nikto sa pre to neškriepil. Čo sa týka vzdelania, lepšie by som možno dostal doma na Slovensku alebo v Čechách. Získal som niečo ako u nás bakalársky titul. V štúdiu sa už na danej škole nedalo pokračovať ďalej. Ale štúdium v zahraničí je veľakrát o tom, aby sa človek trochu ostrieľal.

Zaujali ťa kórejské dievčatá?

Ani nie. Nie sú škaredé, sú pekné, len majú úplne iné priority, než aké očakávam ja. Dôležitá je pre ne krása a zovňajšok. Tiež peniaze. Chýba v tom romantika.

A čo životná úroveň?

V Kórei je vyššia životná úroveň, stredná vrstva má toho viac ako u nás. Majú vysokú pracovnú disciplínu, ale na druhej strane sú málo efektívni. To, čo urobia za 12 hodín v práci, naši ľudia dokážu urobiť za polovicu času. Podstatné pre nich je, aby v zamestnaní fyzicky boli.

Si nielen grafik, ale aj fotograf – máš hranicu, za ktorú už nie si ochotný zájsť? Čo by si spravil, keby ťa oslovili napríklad kotlebovci?

Pre kotlebovcov by som asi nerobil. Ale robil som aj pre niektorých politikov, ktorých väčšina mojich kamarátov odsudzuje. Svoju hranicu mám aj ja a tiež zvažujem, kam už nemôžem ísť. Čo sa týka fotenia, nefotil by som akty. Pán Boh nahotu zakryl. A čo On zakryl, to má tak ostať. Až keď sa dvaja ľudia zosobášia a sú jedno telo, sú pre seba otvorení.

Ani umelecká nahota? Napr. Michelangelova socha Dávida?

Iste, sú aj umelecké akty – perfektne spracované a nasvietené,

na ktoré sa pozeráme umeleckým, a nie erotickým pohľadom. Ale ja by som ich fotiť nemohol, lebo dotyčná žena je niekoho manželka alebo dcéra. Je pravda, že ženské telo je nádherné, ale ja, ako muž môžem rýchlo upadnúť do hriechu, hoci len v myšlienkach.

Aký je tvoj názor na kalendáre nahých žien, kde výťažok z predaja pomáha chorým deťom?

Ak niekto potrebuje vidieť nahú ženu, aby pomohol chorým deťom, tak máme v spoločnosti zásadný problém.

A čo reklama na alkohol?

Reklamy na alkohol som už robil. Dokonca jedna z mojich záverečných školských prác na univerzite bol dizajn fľaše rumu. Kresťanské komunity v Kórei zvyčajne striktno odmietajú alkohol. Pri Večeri Pánovej nepijú víno, ale mušt. Aspoň v tých zboroch, kde som bol. Inde s tým možno až takú dilemu nemajú.

Ako dnes slúžiš v cirkvi?

Slúžim, kde sa dá. Hrám na gitaru a basovej gitare v kapele, ktorá sprevádza bohoslužby. Istý čas som viedol chvály aj sám s gitarou. Nehovorím, že to bolo perfektné – ale Pán Boh sa pozerá na srdce. Na gitaru som sa naučil hrať tak, že som krátku dobu chodil na lekcie do prešovských hudobní, no väčšinu z toho, čo viem, som sa naučil ako samouk.

Máš nejaké plány do budúcnosti?

Áno, pripraviť sa na Armagedon (smiech). Rozmnožovať talenty, ktoré mi boli zverené, hlásať evanjelium a vychovávať učeníkov.

Ako sa dá pripraviť na Armagedon?

Ora et labora. Modliť sa a pracovať. Ako povedal apoštol Pavol: *Mne žiť je Kristus a zomrieť zisk.* Ale dokonale sa na to pripraviť nedá. ■

(eVýchod, 1/2019)

Rubriku Misia redakčne pripravuje
JURAJ INSTITORIS v spolupráci s **VLADIMÍROU VRAJOVOU**.

DVA DOMOVY – DVE MISIJNÉ POLIA

Na základe rozprávania manželov Kivoňovcov spracovala V. VRAJOVÁ.

ANDREA a MILOŠ KIVOŇOVCI – pochádzajú z Liskovej pri Ružomberku, ale už vyše desať rokov žijú v Severnom Írsku, kde navštevujú zhromaždenie Carrickfergus Gospel Hall. Manželmi sa stali ako neveriaci, často sa hádali, rozchádzali, schádzali, podali na súd žiadosť o rozvod. Práve v tomto životnom období si Pán k sebe pritiahol Adku a dva roky po jej obrátení aj Miloša. V súčasnosti sú zapojení do práce nielen vo svojom zbore v Írsku, ale aktívne slúžia a ohlasujú evanjelium aj tu na Slovensku, kde sa pravidelne vracajú.

Z temnoty do svetla (Andrea)

Narodila som sa do katolíckej rodiny. V cirkvi som už od detstva videla veľa pokrytectva. Všimla som si, že ľudia, ktorí tvrdia o sebe, že sú veriaci, hovoria jedno, ale robia druhé. Videla som, že v kostole sa hlása kresťanská morálka, ale len málokto podľa nej žije. Toto poznanie už v mladom veku zatvrdzovalo moje srdce a odvádzalo ma od Boha.

Už od základnej školy som bola veľmi spurná. Často som sa bila, dokonca aj s chlapcami. Na strednej škole som začala prepadávať čarodejníctvu a ezoterike. Začalo sa to „nevinným“ čítaním horoskopov a skončilo sa to pri veštech kartách, krištáľovej guli a iných praktikách.

Keď sme sa s Milošom zobrali, moje otroctvo sa prehlbovalo, začala som sa zaoberať meditáciami, čítaním myšlienok, astrálnym cestovaním. Pätnásť rokov nášho spoločného života zároveň poznačili hádky, bitky, nepokoj. Žili sme síce v Anglicku, ale ja som pravidelne manžela opúšťala, brala dcérku a odchádzala s ňou na Slovensko. Pri jednom z takýchto príhodov na Slovensko som sa rozhodla, že sa do Anglicka viac nevrátim a Miloša natrvalo opustím. Práve vtedy som spoznala Pána Ježiša

v jednom zhromaždení na Orave, do ktorého ma pozval môj brat. Boh ma pozdvihol a preniesol aj cez nie príliš ľahké obdobie, ktoré nasledovalo po mojom návrate do Írska. Spoľahla som sa na Neho a verila Mu, že moje manželstvo zachráni.

Hľadanie zboru

Po obrátení som pociťovala veľkú túžbu zaradiť sa do spoločenstva Božieho ľudu, cirkvi. Na internete som si vyhľadala adresy zborov v Carrickferguse a rozhodla som sa ísť navštíviť tri z nich. Ako prvý som zvolila ten, ktorý som mala najbližšie – asi päťdesiat metrov od nášho domu. Ale keď som tam prišla, odradil ma veľký hurhaj, buchot a krik, ktorý zvnútra vychádzal, a tak som sa vybrala do druhého zhromaždenia, ale tam sa tú nedeľu žiadna bohoslužba nekonala, dvere boli zamknuté. Do tretieho zboru som prišla neskoro – už bolo po zhromaždení. Pri dverách som sa stretla s dvoma mužmi, ktorým som povedala, že som sa nedávno obrátila a že si hľadám zbor. Vypočuli si moje svedectvo a pozvali ma na ďalšie zborové stretnutie. A potom na ďalšie. A tak som sa ocitla v Carrickfergus Gospel Hall.

Dve veci

Spolu s túžbou chodiť do cirkvi prišla do môjho života aj túžba slúžiť Pánovi. Modlila som sa za to, aby mi Boh dal nejakú prácu, ktorou by som mohla byť pre zbor užitočná. Veľmi som chcela pomáhať pri upratovaní zhromaždenia, ale dostala som negatívnu odpoveď. Asi po roku za mnou prišiel jeden brat a povedal: „Andrea, mám pre teba dve veci...“ Prvou bolo upratovanie zborového domu! Túto službu vykonávali staršie manželské páry, ale s odstupom času Boh zveril túto zodpovednosť mne. Druhou vecou bola pomoc Anne.

Poučenie od Anny

Po takmer piatich rokoch od môjho obrátenia si spätne uvedomujem, že Boh mi poslal do cesty presne takých ľudí, akých som potrebovala. Pomoc Anne, 101-ročnej sestry z nášho zboru, ma sprvu nebvavila, ale to som ešte nevedela, čo ma Boh chce skrze jej život naučiť. Pravidelne som za ňou prichádzala, poupratovala som jej, poprala, pomohla s čím bolo treba. Napriek tomu, že Anna je fyzicky veľmi slabá, chodí do mesta a sama si robí nákupy. Keď som sa ponúkla, že jej môžem ísť nakúpiť ja, povedala mi, že ona nechodí do obchodu nakupovať, ale hovoriť o Kristovi. Keď jej robím poriadok v domácnosti a ona vidí, že som unavená, vezme handričku a pomáha mi. Na základe jej príkladu som si osvojila slovo, ktoré som počula v jednej kázni: „Kým máš ústa, hovor, kým máš ruky, slúž, kým máš nohy, chod!“

Prestupná stanica

Naša domácnosť v Írsku slúži ako taká prestupná stanica pre Slovákov, ktorí prichádzajú do Anglicka, napríklad, za prácou. Pán nás aj takýmto spôsobom učí byť otvorenou domácnosťou a prijímať ľudí s láskou a bez predsudkov. Ako svedectvo z letných mesiacov môžem spomenúť rozhodnutie môjho švagra skončiť s alkoholizmom. Spolu s Milošom sme mu ponúkli, že sa môže z Liptova na nejaký čas presťahovať k nám do Írska, aby sa tak oddelil od prostredia, ktoré je pre neho zdrojom pokušenia. Švagor túto ponuku prijal a už niekoľko mesiacov býva s nami v spoločnej domácnosti.

„Misijné cesty“

V porovnaní s pomerne pokojným životom v Írsku, sú naše dovolenky na Slovensku vždy viac-menej hektické. Naši priatelia zo zboru nám pri rozlúčke vravia, že nás vysielajú na Slovensko ako na misijnú cestu. Majú pravdu. Väčšina mojej i Milošovej rodiny je nespasená, takže najviac času trávim so svojimi rodinnými príslušníkmi vo vzájomných rozhovoroch. Zároveň im chceme pomôcť aj v tých praktických veciach. Najväčšiu radosť mi však robí to, že môžem o Pánovi Ježišovi hovoriť v rodnom jazyku, nerozmýšľať nad gramatikou a nad tým, či som použila správne slovo alebo nie. Naše rodiny

reagujú na zvesť evanjelia rôzne – sú takí, ktorí nás považujú za bláznov a sektárov, ale aj takí, ktorí prijímajú naše svedectvo a vidia, že náš osobný i manželský život sa zmenil.

Z Milošovho uhla pohľadu

Keď za mnou jedného dňa Adka prišla a začala mi hovoriť o svojom obrátení a zvestovať evanjelium, vypleštil som oči a myslel som si, že sa pomiatla. Jej vieru som spočiatku považoval iba za nejakú ďalšiu ezoterickú praktiku, ktorej prepadla. Ona mi však ďalej v pokore zvestovala Božie slovo, a to aj napriek tomu, že som jej veľakrát ublížil, a svojím zmeneným životom mi poukazovala na Boha.

K tomu, aby som získal večný život, Boh použil príbeh o dvoch lotroch na kríži, ktorý som počúval počas jednej nočnej zmeny. Uvedomil som si, že aj ja som ako ten lotor, ktorý sa rúhal a ani v hodine smrti sa nekajal a nemal bázeň pred Bohom. Nechcel som byť ako tento nerozumný lotor, ale ako ten druhý, ktorý si uvedomoval, že znáša spravodlivý trest, mal vieru a prosil Ježiša, aby si na neho spomenul v nebeskom kráľovstve. Po príchode domov – manželka bola v práci a dcéra v škole – som si vybral z ucha náušnicu, odopol všetky retiazky z krku, vyznal Pánovi svoje hriechy a prosil ho o odpustenie. Pán bol veľmi milostivý aj v tom, že mi dal silu okamžite skončiť s alkoholom a nadávkami. Dodnes ďakujem Bohu za ten veľký dar, istotu spasenia, ktorý mi dal, a spolu so mnou aj všetkým ľuďom, ktorí v neho uverili. ■

O práci a službe Misie viery som sa dozvedel prostredníctvom pobytov v Stredisku Prameň na Súši; ide o slovenskú pobočku švajčiarskej Misie viery (Schweizerische Glaubensmission), ktorá pravidelne vysiela svojich služobníkov na misijné pobyty, a to aj na Slovensko. Kresťania zo zahraničia zas prichádzajú do Švajčiarska, kde buď slúžia ako dobrovoľníci, alebo sa vzdelávajú v biblickej škole, ktorá je súčasťou tejto misie. Ja som v Švajčiarsku strávil takmer celé letné prázdniny 2018 ako dobrovoľník.

INÉ PRÁZDNINY

SAMUEL BELAN

Pokoj, pokoj dalekému i blízkeму – hovorí Hospodin – ja ich uzdravím. (Iz 57, 19)

Misia viery vznikla v roku 1961. Jej zakladateľ prekonal ťažké depresie, čo ho časom viedlo k rozhodnutiu pomáhať ľuďom, ktorí majú podobné psychické problémy, aké mal kedysi on. Z tohto dôvodu sa rozhodol kúpiť hotel v Alpách, do ktorého mohli ľudia prichádzať za účelom oddychu a relaxácie, ale aj práce a zintenzívnenia vzťahu s Bohom. Táto budova (Bellevue Hasliberg) momentálne slúži ako ubytovacie zariadenie a biblická škola. V Švajčiarsku bolo postupne vybudované ešte stredisko Güetli v Mettmenstettene (20 km od Zürichu), kde som počas svojho pobytu strávil väčšinu času. Ľudia, ktorí žijú v tomto rozsiahlom areáli, si na živobytie zarábajú pestovaním ovocia a zeleniny, chovom zvierat. Čo nespotrebnujú, predávajú v obchode, ktorý je súčasťou strediska.

Práca v čase oddychu

Už od mala som mal rád prírodu, rád som pracoval na poli, fascinovali ma poľnohospodárske stroje. Keď som sa na Súši dozvedel o fungovaní Misie viery v Švajčiarsku, vedel som, že sa tam chcem ísť pozrieť, porozprávať sa s ľuďmi, ktorí tam žijú, manuálne im pomôcť. Do Mettmenstettenu som odcestoval spolu so skupinou misionárov zo Súše na začiatku letných prázdnin. Moja práca dobrovoľníka sa v priebehu pobytu menila: pestoval som kve-

ty, plel zeleninové záhony, staral sa o dobytok, vyskúšal som si výrobu syra a podobne.

Ora et labora

Dalo by sa povedať, že misionári žijú v švajčiarskej misii jednotvárne a stereotypne. Raňajky – stíšenie – práca – obed – práca – večera – stíšenie, a to stále dookola každý pracovný deň. V nedeľu bohoslužba, poobede evanjelizácia, prechádzka alebo oddych. Keď som ich však pozoroval pri práci, videl som, že to robia nezištne a sú úplne presvedčení o tom, že presne toto od nich Boh chce. Svoju obozretosť prejavili aj v tom, že ma každú nedeľu zobrali na výlet do okolitých miest alebo na menšiu túru do švajčiarskych hôr.

Dobré meno nad zlato

V stredisku v Mettmenstettene žijú iba Nemci a Švajčiari, ktorí chápu mentalitu miestneho obyvateľstva, nemajú problém dorozumieť sa aj v dialekte a snažia sa o udržiavanie vzťahov s ľuďmi, ktorí žijú v ich okolí. Miestni Misii viery poznajú, dokonca do nej prichádzajú, a to buď nakúpiť produkty z bio-hospodárstva, alebo sa zúčastniť evanjelizačného zhromaždenia, na ktoré sa z času na čas nechajú pozvať. Misionári pravidelne vychádzajú do ulíc, rozprávajú sa s ľuďmi, volajú ich ku Kristovi, rozdáujú im letáčiky. Pred Vianocami spievajú na námestí vianočné piesne a rozdáujú okoloidú-

cim perníky a iné vianočné pečivo. Ľudia si na túto predvianočnú akciu zvykli natoľko, že si sami zisťujú, kedy prídu misionári do dediny a budú spievať piesne.

Z otcov na synov

Služba a práca v Misii viery sa odovzdáva z generácie na generáciu – deti, ktoré vyrastali v tomto areáli, tam vo väčšine prípadov zostávajú a preberajú štafetu po svojich rodičoch. Na povzbudenie môžem uviesť svedectvo dcéry jedného z misionárov, ktorá v stredu Misie v Mettmenstettene síce vyrástla, ale nemala žiadny záujem o Božie veci, a keď sa osamostatnila, prerušila s Misiou všetky kontakty. Po niekoľkých rokoch sa Boh dotkol jej srdca a ona mu dnes môže slúžiť spolu so svojimi rodičmi a súrodencami. ■

Naším cieľom je, aby každý človek mal prístup k Božiemu slovu v jazyku, ktorému najlepšie rozumie.

O PREKLADANÍ BIBLIE

ROMAN MÉSZÁROŠ,

(Pracuje s Wycliffeovými prekladateľmi ako asistent pri preklade Biblie.)

Nasledujte ma a urobím z vás rybárov ľudí! Toto sú slová, ktorými podľa troch evanjelií Ježiš povolal niektorých zo svojich učeníkov. Čo tým chcel povedať?

Ide o metaforu? Alebo to platí doslova? Budú rybári ľudí mať niečo spoločné s obyčajnými rybármi. Ako prídeme na to, čo to je? Asi najlepšie bude začať s tým, čo rybári robia. Chytajú ryby, zoberú ich na breh, zabijú ich a predajú alebo zjedia. Znamená to, že toto všetko budú odteraz robiť aj učeníci s ľuďmi?

Presný preklad Biblie je veľmi dôležitý, ale preklad je presný len vtedy, keď mu ľudia rozumejú tak, ako Bibliu rozumeli jej pôvodní adresáti. V opačnom prípade je preklad buď nezrozumiteľný alebo dokonca scestný. A ľudia ho pravdepodobne ani ne-

budú čítať, prípadne si budú klásť otázky a možno sa vás opýtajú, čo to znamená. Vtedy ľudia neprídu so scestným učením.

Horší prípad je, keď si čitatelia myslia, že vedia, čo chcel Ježiš povedať, ale mýlia sa. Vtedy sa vás

nikto nebude na nič pýtať. Niektorí ľudia, napríklad, pochopia túto pasáž tak, že Ježiš učeníkov povoláva k tomu, aby lovili a zabíjali ľudí. Je to nepravdepodobné? Sú komunity, kde neexistuje remeslo rybolovu, ani špeciálne slovo označujúce ľudí, ktorí chytajú ryby. V jednom z takýchto jazykov sa používa to isté slovo pre lovcov aj rybárov. Ako vám teda znie „Urobím z vás lovcov ľudí“? V takýchto prípadoch je veľmi dôležité povedať, v čom spočíva podobnosť medzi učeníkmi a rybármi, napríklad: „Naučím vás získavať ľudí, ako ste doteraz chytali ryby.“

Čomu som sa venoval a čo ma čaká?

Na začiatku decembra som odišiel z Tanzánie. Pred odchodom som ešte dokončil kontrolu prekladu komiksu Ježiš Mesiáš v jazyku jita a venoval som sa kontrole 1. kapitoly Evanjelia podľa Marka v jazyku jita. Súčasťou mojej prípravy na odchod z Tanzánie bolo aj zbieranie textov v tomto jazyku. Budem ich potrebovať na štúdiu prekladu Biblie v Anglicku.

Aj naďalej som dve doobedia do týždňa pokračoval v práci na pokladni. Bol som jediný, kto vedel túto prácu v kancelárii vykonávať, keďže sme čakali, kým kolegyňa, ktorá túto prácu robila, dostane pracovné povolenie. V októbri a novembri som na túto prácu zaškoľoval ďalšiu kolegyňu.

5. decembra som prvýkrát po roku a pol prišiel na jeden mesiac domov. Nemal som čas sa nudiť. Prvé, čo som urobil bolo, že som sa zastavil. Zastavil som sa doma na prahu každých dverí a len som sa pozeral, čo je stále rovnaké, čo sa zmenilo a zhlboka som vdychoval atmosféru domova.

Už v nedeľu 9. decembra som mal svoju prvú prezentáciu, v levickom zbore Cirkvi bratskej. V pondelok som sa stretol so študentmi teológie v Banskej Bystrici. V sobotu sme spolu s mojím vedúcim Jarom odchádzali na východ. V nedeľu sme mali dve prezentácie, v Spišskej Novej Vsi a Hermanovciach nad Topľou. Nasledujúce štyri dni sme ich mali vo Vranove nad Topľou, Giraltovciach, Prešove a Bardejove.

Okrem týchto vzácných a povzbudivých stretnutí som bol veľmi vďačný aj za pokojný čas, ktorý som mohol stráviť so svojou rodinou.

Už začiatkom januára som odlietal do Glasgova navštíviť kamarátov, ktorí tam slúžia českým a slovenským Rómom. Aj s ich zborom som sa podelil o to, ako Pán Boh koná v Tanzánii. 6. januára som sa presunul do mesta Gloucester¹, kde som 7. januára začínam štúdium. V tomto čase mám už za sebou prvý predmet – Význam a komunikácia v textoch. V pondelok 28. januára začíname samotný predmet Princípy prekladu. Práve problém, ktorý som opísal na začiatku dobre vystihuje to, čo študujem. Predmet, ktorý sme práve skončili sa zameriava na pochopenie textu. Otázky, ktoré sme si kládli na tom predmete teda boli: Čo tým chcel Ježiš povedať? Ako to súvisí s tým, čo sa práve udialo? Čo po-

trebujeme vedieť, alebo čo už vedeli pôvodní čitateľa, aby tejto správe správne rozumeli? Predmet, ktorý ma práve čaká, sa bude viac pozeráť na to, ako tento význam tlmočiť našej cieľovej skupine. Príklad toho, ako sa tento text dá urobiť zrozumiteľnejším, som už načrtnol v úvode.

Priestor, ktorý máme pri preklade Biblie je limitovaný. Nie všetko sa dá vysvetliť na takom malom priestore. K mnohým vydaniam Biblií prikladáme aj slovník pojmov. Úlohou kazateľa počas kázne je tlmočiť svojim poslucháčom to, čo hovorí Biblia. Má na to omnoho viac priestoru. Môže použiť ilustrácie, ktoré by dnes bezpochyby použil aj Pán Ježiš a tiež zodpovedá za to, čo hovorí Biblia nič nepridávať ani nevynechávať. Dalo by sa povedať, že aj samotní kazatelia sú prekladateľmi Biblie, no nezbavuje nás to zodpovednosti, aby sme sami skúmali Božiu vôľu v našom živote, jeho lásku, keď za nás obetoval svojho milovaného Syna, a jeho moc, keď nás naplnia a premieňa Duchom Svätým.

A čo je predo mnou? Až do začiatku júna budem v Anglicku pokračovať v príprave na moju ďalšiu misijnú cestu do Tanzánie. Dúfam, že tam budem môcť vycestovať v druhej polovici tohto roka.

Stretnutia

V júni a cez leto budem opäť na Slovensku. V tomto čase budem opäť rozprávať v rôznych zboroch o preklade Biblie v Tanzánii. Ak máte záujem sa so mnou stretnúť, môžeme sa dohodnúť na termínoch. Rád sa s vami stretnem osobne, alebo o tejto práci môžem porozprávať aj vo vašich zhromaždeniach.

Obrázok je z jedného kresťanského zboru v Musome, v ktorom slúži môj miestny kolega. Títo dvaja chlapci, ktorí zrejme dokopy ešte nemajú 18 rokov, sa starali o ozvučenie. V Tanzánii sa mojou bežnou nedeľnou výbavou stali Biblia, peňaženka,

flaša s vodou, štuple do uší... Áno, štuple do uší. Kostoly bývajú veľmi hlučnými miestami, pretože je dôležité, aby všetci vonku vedeli a počuli, že vy máte bohoslužby. Miestni štuple nepoužívajú, tí sú na to už navyknutí, pre mňa je to však so štuplemi v ušiach komfortnejšie (počujem všetko len trochu tichšie).

Obrázok je z pohrebu kamarátovej mamy. Žila blízko kenských hraníc a patrila do kmeňa Luo. Tým pádom aj pohrebná kázeň bola dvojjazyčná, kazateľ kázal v jazyku luo a bol prekladaný do sva-hilčiny.

Modlitby

Vďaky

- Za posledný rok a pol v Tanzánii, za všetko, čo som sa naučil, za vzácných ľudí, ktorých som spoznal a mal som to privilegium byť ich priateľ.
- Za povzbudzujúce stretnutia s ľuďmi a zborní, ktorým som mohol priblížiť prácu prekladu a život v Tanzánii.
- Za čas doma s rodinou, priateľmi a domácim cirkevným zborom; je ťažké opísať, aké je to zvláštne a vzácné sa po roku a pol vrátiť domov.
- Za Božiu ochranu na cestách a úspešný štart štúdia v Anglicku.

Prosby

- Za štúdium v Anglicku, silu sústrediť sa, nasávať informácie a duchovne rásť.
- Blížime sa k vydaniu niekoľkých Nových zákonov. Všetky prípravy a kontroly budú trvať ešte asi 1,5 roka. Modlite sa za tento čas, za to, aby na konci tohto procesu komunity prijali Božie slovo, ktoré bude verným svedectvom o tom, aký je Boh a akí sme my.
- Za to, aby bolo v Tanzánii verne hlásané Božie slovo.
- Za lásku k tým, ktorým slúžime.

Táto práca sa deje vďaka modlitebnej a finančnej podpore ľudí, ako ste vy. Všetky moje príjmy a služobné výdavky pochádzajú z cirkví, no najmä od podporovateľov, ako ste vy. Od januára do júna tohto roka pokračujem v štúdiu prekladania Biblie v Anglicku. Moje životné náklady sú tu vyššie ako v Afrike. Budem vám vďačný, ak sa do tohto diela za-

pojíte aj finančnou podporou. Je to naše spoločné dielo v Kristovi.

Bankové spojenie

Variabilný symbol: 203

IBAN:

SK10 3100 0000 0044 4000 6607 (Prima Banka),

SK84 8330 0000 0026 0071 1171 (FIO)

Moja e-mailová adresa:

roman_meszaros@wycliffe.sk

Aj v tomto roku sme spoločným úsilím priniesli zvesť evanjelia v rodnom jazyku pre viaceré národy. Konečne sa aj oni zaradili medzi národy, ktoré majú písmo aj Písmo v ich jazyku. Je to dôvod k oslave. Rovnako tak aj pre nás, bol príchod Cyrila a Metoda historickým medzníkom, ktorý si každoročne pripomíname. Veríme, že s vašou pomocou budeme môcť do kalendára ďalších národov pridať podobný pamätný deň. Nejde tu však o históriu, ale hlavne o večnosť.

Informácie, ktoré potrebujete pre poukážanie 2% z daní:

IČO/SID: 37968432

Právna forma: Občianske združenie

Obchodné meno/Názov: Wycliffe Slovakia

Ulica: Zdenka Nejedlého

Číslo: 2871/37

PSČ: 934 05

Obec: Levice

Blížšie informácie nájdete na: www.wycliffe.sk ■

1. čít. Gloster; áno, viem, je to zvláštne.

SKLAMANIE

Rozhlasové vysielanie ma sprevádza takmer po celú pracovnú zmenu. Prirodzene si vyberám obľúbené relácie, obľúbených redaktorov, stanice, ktoré hrajú pre mňa príjemnú hudbu. Pristihol som sa, že si podvedome predstavujem, ako ktorý redaktor vyzerá, aký to je asi človek mimo mikrofónu. Keďže rozhlasové stanice už umožňujú aj nahliadnuť do života či zákulisia rádia, aspoň tváre si môžem pozrieť.

Osobnosť však nie. Tú treba zažiť.

Istý redaktor ma veľmi zaujal.

Dokáže rozprávať a opisovať životné situácie tak, že sa stávam ich súčasťou. Jeho všímavosť a pozornosť je nezvyčajná. Aj texty piesní, ktoré tvorí, prinášajú hlboké myšlienky. Zjavne hlbšie, ako je život interpretov, ktorí ich spievajú.

Jeho tvár poznám.

Ako človeka ho však nepoznám.

Ako možno človek spoznať?

Letný deň 2015

V úzkej ulici neďaleko centra mesta stavajú novú budovu. Pri pravidelnom prechádzaní okolo stavby môžem pozorovať, ako budova priebežne rastie. Je obdivuhodné, že stavba minimálne obmedzuje dopravu. Ale keď domiešavač privezie betón, neostáva mu nič iné, len zostať stáť na rušnej ceste a dvaja robotníci, vyzbrojení červeno-zelenými „plácačkami“ a vysielaczkami, striedavo usmerňujú dopravu tak, aby autá priebežne, bez ohrozenia, prechádzali. Raz z jedného, raz z druhého smeru. Lenže to znamená, že vždy treba tok prúdiacich aut v istom momente prerušiť, aby z druhej strany prešli tie doteraz čakajúce.

Červená „plácačka“ ma zastavila, aby prešli autá z druhej strany. Tak a teraz pôjdeme my.

Na druhej strane robotník zastavil kolónu, nech môžeme ísť.

Ale čo sa to tam deje? Auto, ktoré zastavil, chce silou mocou ísť ďalej. Bliká, trúbi. Dvere sa otvoria a z auta na robotníka vodič niečo vykrikuje. V momente, keď prechádzam okolo, spoznávam v rozčúlenom vodičovi „môjho“ redaktora, ako kričí na robotníka, ktorý ho zastavil:

„Kto si myslíš, že si? Čo si ma ty dovoľuješ zastavovať? Vieš, kto som ja?...“

Ako zmrznutý prechádzam okolo tejto smutnej scény.

Tak aký je ten „môj“ redaktor? Vnímavý pozorovateľ sveta, alebo cynický hulvát?

Ako mŕtve muchy spôsobia, že olej voňavkára páchne a kvasí, tak trocha hlúposti účinkuje viac ako múdrosť a česť.

Jedna zlá skúsenosť má schopnosť odkopnúť celého človeka.

Jedna dobrá skúsenosť s neznámym má tendenciu glorifikovať ho.

Pozorujem, že v každom z nás je kus vnímavého pozorovateľa, ale v každom z nás je aj kus cynického hulváta.

Ide o to, v akom pomere.

Ide o to, ako sa vekom tento pomer mení.

Ide o to, v akom stave sme sa s iným stretli.

Ide o to, či viem byť triezvy k svojim výškam rovnako, ako k temným roklinám stretnutvého.

Si myslím.

(„Môjho“ redaktora budem počúvať ďalej. Akurát možno viac ľudsky...nie, nie – skôr si rozšírim srdce, aby sa tam zmestil aj s tým neohrabaným batohom – s aroganciou.) ■

Z ROKOVANIA RCB FEBRUÁR 2019

Rada odsúhlasila a schválila

Smernicu č. 31 pre využívanie Fondu Levita (fond pre podporu vikárov).

Rada rozhodla:

O predĺžení pracovno-právneho vzťahu s Bohdanom Roháčkom do 29. 2. 2020 vo funkcii pastoračného asistenta v Michalovciach. Predĺženie PPV je ešte podmienené súhlasom staršovstva zboru v Michalovciach a dohodou medzi staršovstvom, sponzorom a Bohdanom Roháčkom o jeho službe medzi Rómami.

O uzatvorení pracovno-právneho vzťahu so Zdeňkou Neumannovou vo funkcii pastoračného asistenta v zbore v Leviciach na dva roky bez nároku na štátny príspevok. Príslušné mzdové plnenie bude v plnej výške refundované zborom v Leviciach.

Rada zobrala na vedomie

Informáciu o rezignácii riaditeľa Slovenskej biblickej spoločnosti a výberové konanie na túto funkciu, do ktorého je možné sa prihlásiť do 31. 3. 2019.

Vyhlasenia najvyšších predstaviteľov kresťanských cirkví a ŽNO: Stanovisko k pripomienkova-

niu zákonov. Vyhlásenie k situácii cirkevného školstva.

Správu vikára Mareka Tomašoviča zo služobnej cesty v Španielsku v rámci tréningu Leadership Development Initiative a správu kazateľa Martina Kačura zo služobnej cesty v Španielsku v rámci Year – Round – Mentoring network, ktorá sa týka obnovy zborov.

Finančnú správu Fondu Nové zbory za rok 2018. **S vďakou** berie na vedomie prípravu ďalšieho ročníka konferencie Viera v práci v dňoch 29. 11.–1. 12. 2019 a odporúča ju do pozornosti celej cirkvi.

Positívne ohlasy na školenie účtovníkov (zastúpenie zo siedmich zborov) a na stretnutie finančného odboru a hospodárov zborov (zastúpenie z deviatich zborov).

Ďalej Rada:

Vyhodnotila reakcie a podnety staršovstiev a rozhodla o usporiadaní celocirkevnej tematickej konferencie o službe žien v cirkvi 9. marca 2019 v Leviciach. ■

(Spracované z podkladov RCB.)

BREMENÁ

ŽIVÉ SLOVO

Pri našom obrátení sme pod golgotským krížom zložili z pliec to najťažšie bremeno hriechov a vín. Ako sme si len vydýchli!

Ani sme si však neuvedomili, že sme sa postupne zaťažili novými menšími či väčšími bremenami. Už deti sa popri škole a hrách zamestnali dobre mienenými aktivitami: jazykom, spevom, hudbou, športom, rôznym záujmovým krúžkom a odchádzajú späť maximálne unavené. Mláďenci a devy si povyberali partnerov pre spoločný život, s ktorými si rozumejú iba v nepodstatných veciach. V čase najväčšej produktivity pracujeme aj po pracovnej dobe, aby bolo tých koruniek navyše. Aj skúsení kresťania sa zaťažili bremenami rôznych cudzích učení, ktoré sa im odrazu pozdali ako tie „najlepšie“. Mnohí, sa v čase zaslúženého odpočinku zamestnali aj na viac ako plný úväzok, len aby deti mali ešte viac, hoci už dávno neve-

dia, čo je to spokojnosť s pokrmom a odevom, ako to radí Písmo. Večery a sviatky často vyplňajú programy TV... Bremená. Boli známe už v prvom storočí, keď apoštol Pavol píše veriacim zo Židov: *Zložte každé bremeno a ľahko obkľučujúci hriech.*

Nechceme, aby to bolo zle pochopené. Všetci malí, mladí, starší aj tí najstarší kresťania chceme pracovať, vzdelávať sa i naberať nových síl. Ale chceme sa zároveň zamyslieť, či pod zbytočne naloženými starosťami a problémami neklesáme na ceste hore, či vôbec vládzeme ísť po ceste svedectiev, či sa radujeme a cítime sa ešte vôbec slobodní. Skontrolujme naše plecia, ramená, bedrá, srdcia i svedomie a ak cítime zbytočnú tiaž bremena, vráťme sa tam, kde kedysi – pod golgotský kríž!

(Živá slova 1/1981, vybral Peter Kailing.)

ÚLOHA MUŽA V CIRKVI

MIROSLAV KOCÚR
(Teológ, publicista.)

Všimol som si to aj vo svojom osobnom životnom príbehu, keď som ako zamestnanec pred pár rokmi oznámil zamestnávateľovi, že odchádzam na rodičovskú dovolenku. Nebol som tehotný, a preto to bolo nečakané. Nechodil som do práce niekoľko mesiacov s viditeľným znamením svojho budúceho rodičovstva, tak ako to je bežné u žien. Moja správa bola preto bleskom z jasného neba. Niekoľkokrát odsunutá kariérna príležitosť pre moju manželku však bola aj pre nás doma podnetom pre úvahu ohľadom toho, čo budeme ako rodina najbližšie mesiace a roky robiť a ako budeme našu ďalšiu situáciu plánovať. Spravili sme rozhodnutie, že po prvých štrnástich mesiacoch materskej dovolenky si vymeníme úlohy a bude to jednoducho naopak. Nebolo to jednoduché a nebolo to ani všeobecne prijaté okolím s nejakým mimoriadnym porozumením. V okruhu mojich priateľov a známych nebol nikto s touto skúsenosťou a bol som v istom zmysle slova prvolezcom. Aj v kresťanskej komunite, v ktorej sme boli v tom čase ako rodina aktívni, to vyvolalo trochu pozornosti, no keďže som ako človek dosť otvorený nekonvenčným riešeniam, všetci si na to zvykli. Obdivné komentáre niektorých mužov som prijímal s porozumením a zadosťučinením. Ešte viac som si užíval obdivné komentáre matiek, ktoré ma dávali ako inšpiratívny príklad svojim manželom, čo mi však mimochodom vonkoncom nebolo príjemné. Bol som muž, ktorý išiel na „materskú“ dovolenku. Viete si predstaviť samo-

Úloha mužov v cirkvách sa vníma ako čosi samozrejmé.

Nikto nespochybňuje to, že muži v kresťanských spoločenstvách majú svoje miesto. Sú kazateľmi, správcami farností, sú biskupmi či duchovnými lídrami. Pápež je muž. Ježiš bol muž. Nikto sa nezaobráberá tým, prečo muži robia to či ono. Majú svoje nespochybňované miesto, svoje práva aj povinnosti. Sú akceptovaní a nemusia nič vysvetľovať. Možno až v tomto obrátenom garde sa nám bude zdať nezmyselné klásť či opakovať otázku, aká je v kresťanských cirkvách úloha ženy.

zrejmosť, s akou odchádzajú na materskú dovolenku budúce matky? Nikto z toho nerobí príbeh a nesprevádza to žiadna mediálna pozornosť.

Niečo podobné si predstavujem aj v súvislosti s uvažovaním o úlohe muža či ženy v cirkvách. Žijeme v kultúre a v prostredí, v ktorom väčšinová kresťanská cirkev s úplnou samozrejmosťou a nespochybiteľne prijíma fakt, že duchovná služba a výkon akejkoľvek duchovnej služby a oficiálneho úradu v cirkvi je vyhradený len vybraným mužom. Tento stav významne dolieha aj na úroveň diskusie postavenia mužov či žien v iných spoločenských oblastiach. A j v iných cirkvách.

Ak apoštol Pavol píše že už niet Žida, Gréka, otroka či slobodného, muž ani ženy, ale že sme všetci zjednotení v Kristovi, je asi zrejmé, že táto jednota nie je dielom odstránenia biologických rozdielov. Pavol hovorí o odstránení rozdielov, ktoré boli v jeho čase a kultúre dôvodom nerovnosti či diskriminácie Grékov, otrokov či žien v kresťanských komunitách. A aj Boh sám je podľa Ježišovho podobenstva (Luk 13, 21) podobný žene. Tá vzala kvas a zarobila ho do troch štvrtiek múky. A práve tomu je podobné kráľovstvo Božie. Je podobné tomuto kvasu v rukách ženy. Niet vari pochýb o tom, že tým, kto berie do svojich rúk kvas a zarába ho do múky nášho sveta je Boh sám. Boh teda vystupuje ako gazdina a nie je to teda nič nezvyčajné. Úloha muža v cirkvi sa na pozadí tohto obrazu javí ako úplne jasná. Nie je v ničom odlišná od úlohy ženy. ■

KRÍŽOVKA

„Nezáleží na tom, či staviame katedrály alebo umývame riad.
Na tom záleží, či to...“ *La Cordaire*

<i>Autor: Peter Kailing</i>	Opica	Nahnalo	Ošúchal	POMÔCKY Bonus, Ol, Alán, Orz, Ovo, Bach	TAJNIČKA	Predložka	1004, rím.	Sarmat. jazdec	Končatina
Farba na vajíčka				Mužské meno	•				
				Zn. hektára					
Podvrhlo, podstrčilo					•				
	Listnatý strom				•	Sloven. rieka			
	Zákop					Preráža			
Osobné zámeno				Severan	•		Predložka		
							Skr. tech. novín		
Usadenina				Prehra v šachu	•			Rozpráv. divčenská postava	Dvojkrídlový hmyz
				Židovský kráľ					
Dánska počtová miera			Zoznam (čes.)		•				
			Rudné doly (skr.)						
Premôže					•		Chem. zn. ruténia		
							osobit. od- mena, zľava		
	Hromada	Vial			•	Hud. skla- dateľ nem. (Johann Sebastian)			
		Konček, špic							
Klub hádankárov			Popevok		•	Obaja			
			Plané			Autonómna oblasť (skr.)			
Poľská rieka				Zim. dopr. vozidlo	•				Tón „e“ znižený o poltón
				Osobné zámeno					
Pologuľa (česky)					•				
Metropola Grécka					•	Nemec			

Tajnička krížovky z RELAXU Dialóg č. 1/2019.

Sloboda je zbaviť sa POKRYTECTVA.

Obrazovú publikáciu Slovensko posielame **Nele a Jánovi Juhaščikovcom** do Hermanoviec.

Vyriešenú tajničku krížovky z tohto čísla posielajte e-mailom alebo poštou na nižšie uvedené adresy:

svatava@swanmail.sk, DIALÓG, Sadová 28, 900 51 ZOHOR do 5. 3. 2019. Nezapomnite nechať na seba kontakt (meno, telefón, adresa).

Správneho riešiteľa všetkých úloh odmeníme reprezentačnou obrazovou publikáciou z vydavateľstva Media Svatava.

Správne odpovede z tohto čísla uverejníme v Dialógu 3/2019.

Mesites

Křesťanská turistická agentura Mesites nabízí již od roku 1997 ubytování v apartmánech u moře v Chorvatsku za skvělé ceny!

LETNÍ DOVOLENÁ V CHORVATSKU

V nabídce najdete celkem **32 apartmánů v 12 vilách**, z toho jsou **2 vily s bazénem**.

Vzdálenost k moři je od 20 m do 800 m. Apartmány v těchto vilách jsou různé **velikosti/kapacity: pro 3 až 10 osob.**

Lokality: **Istrie, Marušiči** u Makarské, ostrov **Pag**.

Nově jsme zařadili do nabídky camp **Flores Homes v Rovinji**, se šestnácti mobil-homes s celkovou kapacitou 80 lidí, bazénem, restaurací. Camp je od moře 300m

Ceny za apartmány se pohybují podle velikosti apartmánu a kvality vybavení. V poměru na osobu se ceny pohybují v **květnu a říjnu** mezi **5 až 7,5 €/os./den**, **červnu a září** mezi **6 až 10 €/os./den**, **červenci a srpnu** mezi **9 až 15 €/os./den**.

Slevy pro seniory by byly možné v květnu, říjnu a v první polovině června a druhé polovině září.

Podrobnosti, fotografie vilek, jednotlivých pokojů, pláží atd. najdete na:

www.mesites.cz

Využitím služeb "Mesites" současně podpoříte misijní práci manželů Dohnalových v Chorvatsku. Objekty jsou ideální pro rodinnou, sborovou dovolenou i dovolenou studentů a mládeže.

Objednávejte, dokud jsou ještě volné termíny!

katka.mesites@gmail.com

Skype: katadohnal Tel.: +385 911 235 424